

uskjæla

8



Sisukord

- 5** Püha Patricku rinnakilbipalve
tõlkinud ja kommenteerinud preester Sakarias Leppik
- 9** Püha Padraic, looduslaste ja pagulaste eestpalvetaja
Preester Sakarias Leppik
- 15** Silmitsi saladusega
Patriarh Bartholomeos I
tõlkinud Marion Leppik
- 33** Euroopa Kirikute Konverentsi lootusrikas tulevik
Patriarh Bartholomeos I
tõlkinud Tiina Niitvägi-Hellamaa
- 39** Kutsutud üheks lootuseks Kristuses
Peapiiskop Anastasios
tõlkinud Tiina Niitvägi-Hellamaa
- 45** VI ülemaailmne sisserändajate ja pagulaste hingehoiutöö-alane kongress
Metropoliit Stefanus
tõlkinud Margus Ott
- 49** Võõras, sisserändaja või pagulane – see teine!
Metropoliit Stefanus
tõlkinud Tiina Niitvägi-Hellamaa
- 55** Paavst Benedictus XVI kõne VI ülemaailmsel sisserändajate ja pagulaste hingehoiutöö-alasel kongressil
tõlkinud Margus Ott
- 59** Kunstnik Siiri Taimla
Inga Heamägi
- 61** Summary
- 63** Резюме



Siiri Taimla, töö sarjast „Tuumaenergia”. 2007. Grafiit ja süsi lõuendil.

PÜHA PATRICKU RINNAKILBIPALVE

(U AASTAL 377)

Täna virgun ma
võimsa väe, Kolmainsuse kutse varal,
usu varal Kolmsusse,
tunnistuse varal loodu Looja ühtsusse.

Täna virgun ma
Kristuse sünni ja Tema ristimise väe,
Tema ristilöömise ja mahamatmise väe,
Tema ülestõusmise ja taevaminemise väe,
Tema põrguhauda minemise ja kohtumõistmise väe varal.

Täna virgun ma
keerubite armastuse väe varal,
inglite kuulekuse väe varal,
peainglite teenimise väe varal,
ülestõusmise lootuse väe varal kohata võidukrooni,
patriarhide palvete väe varal,
apostlite kuulutuse väe varal,
tunnistlejate usu väe varal,
neitside süütuse väe varal,
õiglaste inimeste tegude väe varal.

Täna virgun ma
taeva väe varal,
päikese sära väe varal,
tule hunnituse väe varal,
valgushelgi rutu väe varal,
tuule kärmuse väe varal,
mere sügavuse väe varal,
maa püsivuse väe varal,
kalju kõikumatus väe varal.

Täna virgun ma
Jumala väe varal, mis mind suunab,
Jumala võimsuse väe varal, mis mind kinnitab,
Jumala tarkuse väe varal, mis mind juhatab,
Jumala silma väe varal, mis valgustab teed mu ees,
Jumala kõrva väe varal, mis mind kuulab,
Jumala sõna väe varal, mis minuga räägib,
Jumala raja väe varal, mis mu ees lookleb,
Jumala kilbi väe varal, mis mind kaitseb,
Jumala hoole väe varal, mis mind säästab
 saatana lingudest,
 pahede kiusatustest,
 igäihest, kes soovib mulle häda
 kaugelt või lähedalt,
 üksinda või mitmekesi.

Ma täna kutsun kõik need väed nüüd kurjuse ning enda vahele:
mu ihu ja hinge vaenava iga julma ja halastamatu jõu vastu,
 valeprohvetite kõnede vastu,
 paganate hundiseaduste vastu,
 valeõpetajate seadmuste vastu,
 ebajumalakummardajate kavaluste vastu,
 naiste, seppade ja nõidade loitsude vastu,
iga manatarkuse vastu, mis laostab inimese ihu ja hinge,
 mürgi vastu, põlemise vastu,
 uppumise vastu, haavamise vastu,
et tasu taevariigis oleks mulle külluslik.

Kristus olgu minuga, Kristus mu ees, Kristus mu taga.
Kristus olgu minus, Kristus mu all, Kristus mu kohal,
Kristus must paremal, Kristus must pahemal.
Kristus olgu mu juures kui heidan pikali, Kristus mu juures kui istun,
kui tõusen.
Kristus olgu iga mu pääle mõtleva inimese südames.
Kristus olgu iga must kõneleva inimese südames.
Kristus olgu silmas, mis mind näeb.
Kristus olgu kõrvas, mis mind kuuleb.



*Inglise keelest tõlkinud
preester Sakarias Leppik*

SAATEKS

Tänapäeva maailm esitab õigeusu kristlasele kolm suurt väljakutset: neist üks puudutab inimese elukeskkonda, teine inimsust ennast ning kolmas nende seisukohtade lõimimist, milles väljenduks kristlaskonna ühtsus. Esimene esitab küsimuse: mida teha olukorras, kus puhas vesi ja tervislik toit hakkavad planeedil muutuma defitsiidiks ja miks see üldse nii on läinud? Teine sunnib vaatama otsa tõelisusele ja küsib ka: millised on Kiriku ülesanded pagulaste ja ühiskonnaheidikute keskel? Kolmas aga pöörab eri konfessioonide palged vastamisi ning pärib: milline on teie ühine tunnistus maailmas? Seekordne Usk ja Elu number puudutab Kiriku seisukohast lähtuvalt kõiki neid kolme, üksteisega lahutamatult seotud probleemi.



Preester Sakarias Leppik



Siiri Taimla „Minu vanavanavanaisa”. 2008. Grafiit paberil.

PÜHA PADRAIC, LOODUSLASTE JA PAGULASTE EESTPALVETAJA

Püha Padraicu (edaspidi inglisepäraselt püha Patrick) sünniaeg ei ole teada. Seda oletavad eri ajaloolased tänapäevani ja paigutavad aastate 385–405 vahele, traditsionalistid varasema, ent ratsionalistid pigem hilisema suunas, arvestades Patricku dateeritud surmadaatumi 17. märtsi 493. aastal. See kuupäev on kirikus püha Patricku mälestuspäev.

Patrickut on ajaloolased ja teoloogid kutsunud Iirimaa apostliks tema erakordselt pika ja intensiivse misjonitegevuse eest ning Patrick on Iirimaa kaitsepühak, nagu näiteks ka püha Bridgid (Sulnis Bridgid) ning püha Columba (Colum Cille). Lisaks on Patrick ka looduskaitstjate, tõrjutud inimeste, inseneride ja Nigeeria patroon, sest selle Aafrika riigi evangeliseerisid peamiselt iiri päritolu misjonärid ja eeskätt Püha Patricku Misjoniseltsi (Kiltegan Misjonimajad) preestrid.

Patrick sündis nimega Maewyn Succath ja sai hiljem preestripühitsusega ladina nimekuju Magonus Sugatus Patricius. Tema sünnikoha üle käivad vaidlused tänapäevani: kas see oli Inglismaa läänerannikul või Bretagne'i rannikul praeguse Prantsusmaa loodeosas. Patricku teoses „Confessio” märgib hilisem pühak oma sünnikohaks *vico banavem taburniae*. Sellest *vico* tähendab väikest küla, Bannave kohanime ja Taburnia tõenäoliselt hõimu, mis selles külas asus. Sama nimekujuga sarnlevaid kohanimesid on Wales'is, Inglismaal ja ka Bretagne'is (näiteks Armorica, praegune Boulogne-sur-Mer). Üldlevinud on aga tema sünnikoha paigutamine Levini ja Clyde'i jõe lõikumiskohta Šotimaa Dumbartoni maakonnas Kilpatrickus.

Traditsiooni kohaselt teatakse, et Patricku vanaisa oli kristlik preester Potitus, riigiametnikust isa Calphurnius aga diakoniseisuses. Bretoonist ema Conchessa oli enne abiellumist Calphurniuse ori ja teda peetakse To-

ursi pühaku püha Martinuse sugulaseks. Patricku kohta teatakse, et ta ei hiilanud nooruses religioossusega ning kuna ta hagiograafilise traditsiooni kohaselt rööviti vanemate käest, teenis ta orjana Antrimi maakonnas Slemishi mägedes, karjatades lambaid. Patrick kirjutas oma pihtimustes, et Issand avas sel kummalisel maal (Iirimaal) tema uskmatud silmad.

Patrick õppis teoloogiat Auxerre'is Gallias ning suundus siis soovituskirjade saamiseks paavst Celestinuse juurde. Kas ta oma töökäsud paavstilt sai, ei ole teada, ent suure tõenäosusega oli just Celestinus see, kes ta Iirimaaale saatis. Tagasiteel Roomast pühitses Forduni ümbruskonna valitsev piiskop Amathus ta preestriks.

Kohe pärast seda, kui püha Patrick oli 430. aastal Iirimaa lõunarannikul Wicklow' linna lähedal Varty jõe suudmes maabunud, sai tema ülesandeks ehitada üles Kirik, mis pidi baseeruma kloostritel, piiskoppidel ja kirikuehitistel (aga mitte praeguse kiriku struktuuri mõttes – näiteks polnud kogudusi). Selleks pühitseti Patrick 432. aastal piiskopiks. Kõige paremini õnnestus kloostrite asutamine, mis ongi kogu aeg olnud keldi kristluse kandjateks. Keltide kloostrite preestrid võisid olla abielus, saada lapsi, mungad ei pidanud pead paljaks ajama. Üldiselt arvatakse, et paljud druiidid pöördusid kristlikeks preestriteks, sest noid kutsuti *ollamh* (gaeli „õpetet tark”) ja see epiteet omistati seni vaid druiididele. Druiididest ei olnud Patrickule suurt vastast ega vaenlast, sest neil ei olnud sarnlevalt Antiik-Kreeka usundi preesterkonnaga erilist võimu. Eetilise võimu kandjaks olid hoopiski bardid ning sestap koolitas Patrick välja mitu kristlikku bardi, kes suurendasid Patricku õpetuse populaarsust Iirimaal veelgi.

Kloostrid majade ja põldudega olid nii kinnisvaraks, kirjastusteks kui ka koolideks. Sääli (hoolimata mujal Euroopas valitsenud nn „pimedast ajastust”) praktiseeriti seitset vaba kunsti: triviumi, mis sisaldab grammatikat, retoorikat ja loogikat – põhimõtteliselt tähendas see sügavat ladina ja kreeka keele õpet; ning veel quadriviumi, mis sisaldas aritmeetikat, geomeetriat, astronoomiat ja muusikat. Kloostrid olid ka kindel varjupaik väljasurevale druiidide traditsioonile, sest mungad mitte

ainult ei kopeerinud kristlikku kirjavara, vaid transkribeerisid ka Ulsteri ja Finiani tsüklite müüte. Need kaks tsükli kuuluvad lahutamatu keldi tsivilisatsiooni juurde.

Patricku esimeseks konverteerunud ülikuks teatakse olevat Dichu MacTrighim, kes kinkis Patrickule maa-ala ning sellel asetseva suure aida esmaseks kirikuhooneks. Paika kutsuti Sabhall – Saul ning Patrick ehitas just sinna esimese kloostrikompleksi ja kiriku. Muuseas, Sabhallis Patrick hiljem ka suri. Patricku missiooni keskus kerkis aga Armagh'sse ning sealt organiseeris piiskop kiriku territoriaalse struktuuri ülesehitamist. Kuigi Patrick julgustas iirlasi võtma vastu munga- või nunnaseisust, ei ole teada, kas ta ise mungatöötuse andnud oli.

Piiskop Patrick ei olnud esimene kristlasest misjonär Iirimaal. Enne teda teatakse sääl tegutsenuvat misjonäre Secundust ja Palladiust. Küll aga tegutses Patrick aktiivsemalt Ulsteri ja Connaught' maakonnis, kus seni kristlasi ei olnud.

Püha Patricku üheks suuremaks teeneks saab lugeda ka keldi jumaluste (vastavalt elukohale, näiteks „mererahvas”, „jõerahvas”, „metsarahvas”, „mäerahvas”, oli keldi panteonis väga palju eri funktsioonidega jumalusi) kristlusse sulatamist. Näiteks jumalanna Brid'ist sai püha Bridgid. Endistest pühadest looduslikest paikadest said kristluse keskused, kusjuures pühad järgisid senist vegetatiivset kalendrit. Ka oli Patrick Iirimaa õigussüsteemi reformide alustaja. Iiri kuningas Laeghaire'ile avaldas Patricku uus õpetus nii suurt mõju, et kuningas andis korralduse reformida senist keldi seaduste kogu, Brehoni seadusi. Püha Patrick osales nende ülevaatamisel ning tema juhendamisel ei muudetud ühtki senist tava, mis otseselt kristluse põhialustega vastuollu ei läinud. Uuendatud õiguskodeksi kogu nimeks sai Senchus Mohr, see valmis 439. aastal ja selle säilinud käsikiri pärineb 14. sajandist. Patrick ei olnud suur kirjamees. Seda kinnitavad tema vähesed säilinud teosed, millest teatakse „Confessiot” koguteosest „Book of Armagh”, kirja Bretagne'i väiklasele kuningale Coroticusele, ning veel mõningaid kirju Armagh' raamatu peatükist „Dieta Patriciis”. Kõik need teosed näitasid vigast, viletsat ja konarlikku

ladina keelt. Patrick ise ütles naljatledes oma kirjutamise kohta: *indoc-tus, rusticissimus, imperitus* ehk harimatu, tahumatu, kogenematu. Iiri kaitsepühakut teati aga suurepärase kõnemehena ja retoorikuna. Patrick valdas sõna ja saavutas sellega erakordselt aukartustäratava järgijate hulga. Piiskop pidas oma põhilisteks ülesanneteks keltidest vaimulikkonna kasvatamist, vägivallatut loomulikku misjonit ja austuse säilimist esivanemate kommete suhtes ning samuti oli ta orjuse kaotamise eestvõitleja (ammu enne seda, kui paavstlus seda 19. sajandil nõudma hakkas).

Patrick tundis oma rahvast. Ta jutlustas tugevast perest, teades, et iirlased elasid klannidena, kus toimisisid väga tugevad peresuhted. Need hõlmasid erakordset austust eakate vastu ning suurt tähelepanu lastele. Iirlastele ei olnud võõras heroilisus, rahva moraal oli kõrge ja nad ei olnud kaotanud lihtsust ja vahetust, mis on omane üllale hingeseisundile. Jumalikkus iirlastele meeldis ning imetegudest vestsid nad värsse ja laulsid laule. Samuti oli neile omane lõpmatuse müsteeriumiga arvestamine. Neljanda-viienda sajandi Iirimaal leidis külluslikku lahkust, ustavust ja eneseohverdust. Milline oli aga püha Patricku maailmapilt? Ajaloolased ja teoloogid peavad Patricku õpetuslikke tõekspidamisi 5. sajandi piiskopi nägemusteks, millele lisandus Iirimaa poeetiline ja looduslähedane mõt-teviis. Ei midagi keerulist.



Koostanud
preester Sakarias Leppik



Siiri Taimla „Agrippina I”. 2005–2006. Grafiit ja süsi lõuendil.



Siiri Taimla, töö sarjast „Tuumaenergia”. 2007. Grafiit ja süsi lõuendil.

SILMITSI SALADUSEGA

KUIDAS ME MÕISTAME TÄNAPÄEVAL

ÕIGEUSKLIKKU KRISTLUST

✠ *Bartholomeos*

Tema Pühadus Konstantinoopoli oikümeeniline patriarh

Loomise kolmas päev

Esimese Moosese raamatu 11. salmis kirja pandud lühike, ent jõuline seisukoht viitab loomise teatud tahu suurejoonelisusele: *Ja Jumal ütles: „Maast tärgaku haljas rohi, seemet kandvad taimed, viljapuud, millede viljas nende seeme on, nende liikide järele maa peale!” Ja nõnda sündis... Ja Jumal nägi, et see hea oli. Siis sai õhtu ja sai hommik, kolmas päev.*

Kõik me oleme kuulnud taimede tervistavast ning kosutavast mõjust. Kõik me hindame nende mitmekülgset kasu ning kaunidust: *Pange tähele lilli, kuidas nad ei ketra ega koo; aga ma ütlen teile: Saalomongi kõiges oma hiilguses pole olnud nõnda ehitud kui üks nendest! (Lk 12:27).*

Jumala loodud maailma alandlikem ja lihtsaimgi ilming sisaldab endas elu olulisemaid osi ning väljendab loomuliku ilu suuremaid imesid.

Madalrohealade suurendamise ja metsade hävitamisega lõhume looduseliku tasakaalu. Ulatusliku põllumaade rajamise ning urbanistliku maastiku laiendamisega segame loodud maailma loomulikku arengut. Iseka käitumine on viinud selleni, et me ignoreerime loodust ja alahindame taimede olulisust. Meie arusaamine taimedest on kasin ja valikuline. Meie pilk on suunatud vajaduste rahuldamisele ja kasusaamisele.

Ja ometi on taimed elu keskpunktiks ja allikaks. Tänu nendele on meil võimalik hingata ja unistada. Taimed on meie vaimse maailma ja kultuuri aluseks. Maailm ilma taimedeta on maailm ilma ilu mõisteta. Tõesõna,

maailm ilma taimede ja vegetatsioonita on mõeldamatu ja kujuteldamatu. See oleks elu eitamine ja surma väärtustamine. Sellist maailma, kus elu pärssiv tegevus jätkuks kriitilise peegelduse ja enesekontrollita, pole olemas. Planeedi püsimine ülemaailmse soojenemise mõtlematul ja pimedal rajal on võimatu. See viib üksnes raisatud maa ning hävinguni. Ükski vabandus ei õigusta ega heasta maa, vee ja õhu saastamist.

Taimed on ühtaegu kõige targemad õpetajad ja parimad eeskujud. Nad pöörduvad valguse poole. Nad janunevad vee järele. Nad hindavad puhast õhku. Nende juured tungivad sügavale ja samal ajal püüdlevad nad kõrguste poole. Nad rahulduvad nii vähesega ja neile piisab sellest. Nad muudavad ja paljundavad kõike, mida looduses kohtavad, kaasa arvatud seda, mida peetakse raisatuks või kasutuks. Nad võtavad loomupäraselt omaks ja annavad piisavalt vastu – nii toitmiseks kui ka imetlemiseks. Nad naudivad omaenda pisikest siseilma, andes samal ajal panuse suurele maailmale nende ümber.

Loomise viies ja kuues päev

Loomise viiendal ja kuuendal päeval olevat Jumal loonud mitmesuguseid loomi, samuti mehe ja naise oma jumaliku näo järgi (1Mo 1:26). Enamik inimesi kipub aga mööda vaatama asjaolust, et kuues päev pole täielikult pühendatud Aadama loomisele. Tegelikult loodi kuuendal päeval mitmesugused *elavad olendid nende liikide järele, lojused ja roomajad ja metselajad nende liikide järele* (1Mo 1:24). Loomisloost lähtuv ühendus inimkonna ja ülejäänud loodu vahel on kindlasti oluliseks ja jõuliseks märgiks lähedase sideme kohta, mis seob meid, inimesi, loomariigiga. Inimese loomine Jumala näo järgi on olemuslikult kahtlemata unikaalne ja seob meid loomariigiga enam kui lahutab: mitte ainult kui inimesi, vaid ka kui osakest loodust. See on viimastel aastakümnetel õpitud tarkus, mille selgeks saamine on olnud raske.

Idakiriku varased pühakud õpetasid kaua aega tagasi sedasama. Kõrbeisad teadsid, et puhta südamega inimene suudab tunnetada sidet üle-

jäänud looduga, eriti loomariigiga.¹ Kahtlemata on siinkohal tegemist paralleeliga, mis leiab tõestust nii ida- kui läänekristluses: meenutagem Saarovi Serafimi (1759–1833) metsas karusid toitmas või Assisi Frantsiskust (1181–1226) kõnelemas mitmesuguste loodusnähtustega enda ümber. Selletaoline ühendus pole mitte ainult emotsionaalne, vaid on olemuslikult vaimne nii oma toimimises kui ka sisus. See annab kogu loodule jätkumise ja ühtsuse tunde, väljendades samaaegselt oma olemust ja kaastunnet ehk – nagu märkis paavst Johannes Paulus II –, annab äratundmise, et kõik on loodud läbi Kristuse ja kõik püsivad koos Tema sees (Kol 1:15-17). See on põhjus, miks abba Isaak Niinivest kirjutab 7. sajandil Süüria kõrbes: *Milline on halastav süda? See on süda, mis põleb armastusest kogu loodu vastu: kõikide inimeste, lindude, loomade, deemonite – kõikide Jumala loodud olendite vastu. Kui sellised inimesed meenutavad või haletsevad neid olendeid, täituvad nende silmad pisaratega. Mõõtmatu kaastunne teeb nende südamed väikseks ja nõrgaks ning nad ei suuda kuulda ega näha ühtki kannatust, mitte pisematki valu, mis kellelegi osaks langeb. Sellepärast ei lakka need inimesed pisaratega palvetamast isegi mitte kõige võimatuma looma ega tõevaenlase eest ega nende eest, kes teevad neile kurja, ja nad palvetavad, et Jumal kõiki olendeid kaitseks ning neile halastaks. Nad palvetavad isegi roomajate eest suure kaastundega, mis lakkamatult tõuseb nende südameist, kuni nad hakkavad särama ja muutuvad jumalasarnaseks.*²

Niisiis: armastust Jumala vastu, armastust inimeste vastu ja armastust loomade vastu ei ole võimalik üksteisest selgelt eristada. Üks võib olla olulisem kui teine, aga mitte kuigi suurel määral. Tõde seisneb selles, et me oleme üks pere – inimesed ja loodus – ja kõik me vaatame Looja poole: *Kõik nad ootavad sind, et sa neile annaksid... sina avad oma käe, ja nende kõhud saavad täis head! Sa peidad oma palge, ja nad ehmuvad; sa koristad ära nende hingeõhu, nad heidavad hinge ning pöörduvad tagasi põrmu!* (Ps 104:27-29).

¹ *Sayings of the Desert Fathers*, Antonius 36, Paulus 1, and Pambo 12 (Autori märkus).

² *Ascetic Treatises*, 48 (Wiesbaden, 1986), lk 30 (Autori märkus).

Kuna me usume õigeusklike kristlaste viisil, et maailm loodi armastava Jumala poolt ning taasloodi armastusega Jumaliku Sõna poolt Poja lihakssaamise kaudu, ei saa me olla muud kui veendunud looduskaitstjad ning kindlad usus, et meie ümber olev käegakatsutav maailm on püha. Me ei oota mitte ainult uut taevast, vaid ka uut maad. Me teeme kõik selleks, et näha uuenenud taevast ja maad, kus *hunt elab tallega üheskoos ja panter magab kitsekese kõrval* (Js 11:6). See pole utoopiline unistus. Meile, õigeusklikele kristlastele, algab selline reaalsus juba nüüd. See on töötus, mille me Jumalale anname: me võtame oma hoole alla kogu loodu. Õigeusklikud teoloogid nimetavad seda „kindlustatud eshatoloogiaks” või lõplikuks olekuks, mis on juba ette kindlaks määratud ning ilmneb meie tänases päevas. *Ennäe, Jumala riik on seespidi teie sees!* (Lk 17:21). Loodud maailma muutumine on tegelikkus nende jaoks, kes seda igatsevad ning tegutsevad kõikide inimeste vahelise täieliku osaduse ja ausa ühenduse saavutamise suunas.

Vaesus ja ebavõrdsus

Keskkonnasaastatuse ja halvenemise teemat ei ole võimalik käsitleda mõistmisest ega otsustamisest eraldiseisvana. Keskkond on kodu, mis ümbritseb kõiki inimesi ning määrab inimese käitumist. Seetõttu pole võimalik keskkonda hinnata ega määratleda lahusolevana olenditest, keda see ümbritseb – inimestest. Mure keskkonna pärast tähendab samaaegselt ka muret inimeste pärast, kes vaevlevad vaesuse, janu ja nälja küüsis. Nende nähtuste seos väljendub ka viimse kohtupäeva kirjelduses, kus Issand ütleb: *Sest mul oli nälg, ja teie andsite mulle süüa; mul oli janu, ja teie jootsite mind* (Mt 25:35).

Eelmistes peatükkides viitasin vaikimise kui ootamise ja Jumala armule lootmise olulisusele, samuti paastumisele kui mittehimustamisele või vähem himustamisele. Teatud mõttes aitavad nii vaikimine kui ka paastumine ennetada vaesuse ja näljaga seotud probleeme, kuna julgustavad meid raiskamisest hoiduma. Ootamine viib meid himustamisest loobumiseni, mis omakorda õpetab meid hoiduma raiskamast. Palve valmis-

tab meid ette osavõtlikkuseks ja mõõdukuseks, mis aitavad meil märgata vaesuse ja õiglusega seotud probleeme. Need voorused on aga kriitilises vähemuses ühiskonnas, mida ei häiri raiskamine, mis ülistab kiirustamist ning eelistab isiklikku heaolu teiste vajadustele.

Mure keskkonnateemade pärast on otseselt seotud murega sotsiaalse õigluse, eriti ülemaailmse näljahäda pärast. Kirik, mis ei pööra piisavalt tähelepanu looduskeskkonnale, on Kirik, mis keeldub toitmast ning jootmast kannatavat inimkonda. Ühiskond, mis eirab kohustust hoolitseda kõikide inimeste eest, kohtleb vääralt Jumala loodut, kaasa arvatud loodust. See on võrdne jumalateotusega.

Mõisted „ökoloogia” ja „ökonoomia” on tuletatud ühest ja samast sõnast. Ühine eesliide „öko” tuleb kreekakeelsest sõnast *oikos*, mis tähendab kodu ja majapidamist. On väga kurb ja isekas, et oleme selle sõna tähenduse piiranud iseendiga, justkui oleksime ainsad elanikud maailmas. Tegelikult ei ole ükski majandussüsteem, olgu tehniliselt või sotsiaalselt kui tahes arenenud, suuteline üle elama seda toetava looduskeskkonna kokkukukkumist. See planeet siin on tõesti meie kodu, aga see tähendab ka, et see on kodu kõikidele loomadele, igale Jumala loodud eluvormile. On ülbus mõelda, et ainult meie, inimesed, elame selles maailmas. Samamoodi on ülbus kujutleda, et ainult praegune põlvkond elab sellel planeedil.

Ökoloogia on *logos* või teadmine sellest maailmast kui kõige ja kõigi kodust. Ökonoomia aga on *nomos* või kord või viis teenida maailma kui meie kodu. Viisist, kuidas me mõtestame loomist, tuleneb meie suhtumine loodusesse. Kas me jätkame selle kasutamist sobimatul ja raiskaval moel? Või suhtume sellesse kui oma, kogu inimkonna ja kõikide elusolendite kodusse? Kas meenutame koos psalmikirjutajaga, et *kõik, kellel on eluõhku, kiitku Jumalat?* (Ps 150:6).

Vaesus kui üks tõsisemaid eetilisi, sotsiaalseid ja poliitilisi probleeme on sügavalt seotud ökoloogilise kriisiga. Vaese Aasia, Aafrika või Põhja-Ameerika talumehe jaoks on vaesus igapäevane reaalsus. Selliste talu-

meeste jaoks on tehnoloogia väärkasutus või puude hävitamine midagi rohkemat kui lihtsalt loodusele kahjulik või olemuslikult destruktiivne. See mõjutab otseselt nende ja nende perekondade ellujäämist. Nende igapäevasest kõnepruugist ning argimurede hulgast puuduvad sellised mõisted nagu „ökoloogia”, „metsatustamine” või „ülekalastatus”. „Arenenud” maailm ei saa nõuda vaeselt inimeselt mõne üksiku maapealse paradiisi püsijäämise ja kaitsmise suhtes „arenevat” intellektuaalset arusaamist ja kaastunnet, eriti selle asjaolu valguses, et alla 10 protsendi inimkonnast kasutab enam kui 90 protsenti Maa loodusvaradest. Siiski, vastava hariduse korral oleks „arenev” maailm tunduvalt enam võimeline loodu kaitsmiseks koostööd tegema kui „arenenud” maailm.

Vaesuse probleemiga on lähedalt seotud töötus, mis kummitab ülemaailmselt kõiki ühiskondi. On täiesti selge, et ei usujuhtide moraalsed seisukohad, sotsiaalmajandusstrateegide lünklikud meetmed ega poliitikute jõupingutused suuda kasvavale tragöödiale piiri panna. Töötus sunnib meid ümber hindama lääne jõukate ühiskondade prioriteete, eriti majandusarengu piiramatuid eeliseid. Vajadus pideva produktiivsuse kasvu ning üha uute asjade järele on vangistanud meid julma nõiaringi. Kui aga panna need kaks „häda” võrdsesse seisu, tekitab see ühiskonnas vajaduse lõppematu täiuslikkuse ning pideva kasvu järele, vähendades samal ajal kontrolli tootmise üle. Sellest tingituna vajavad nii reaalsed kui virtuaalsed tarbijad pidevat juurdekasvu ning kiiret laienemist. Kuna majandus elab eeldatavalt oma elu, kaugeneb selletaoline väärkasutustsükkel üha enam inimeste tõelistest vajadustest. Ühiskond vajab radikaalset muutust nii poliitikas kui ka majanduses. Muutust, mis rõhutaks inimestele olulisi ja erilisi väärtuseid ning annaks tööhõivele ja tootlikkusele inimliku näo.

Praegune olukord toob mulle meelde vaese lesknaise, kellest räägib evangeelium. Naine tõi ohvrianniks pisukese rahasumma, mis aga oli kogu tema varandus. *Sest need kõik panid oma küllusest, ent tema pani oma vaesusest kõik, mis tal oli, kogu oma elatise!* (Mk 12:44). Meil pole õigust nõuda, et vaesemad rahvad tooksid tohutuid ohvreid, eriti kui arvestada, et paljud neist panustavad looduse kahjustamisse ning sotsiaal-

majanduslikku ebavõrdsusesse kaugelt vähem kui „arenenud” rahvad. Olukord, mis valitseb Hiinas ja Indias, valgustab häirivalt selliseid ainult majanduslikel teguritel põhinevaid üldistusi. Lääne ühiskondades elavad inimesed, samuti need, kes jutlustavad läänelikest väärtustest, peaksid võtma suurema isikliku vastutuse selles küsimuses. Eelkõige just nemad peaksid panustama keskkonnakriisi lahendamisse vastavalt oma võimeatele. Ja see ei tähenda ainult vaeste aitamist, vaid lõputegemist vaesusele endale.

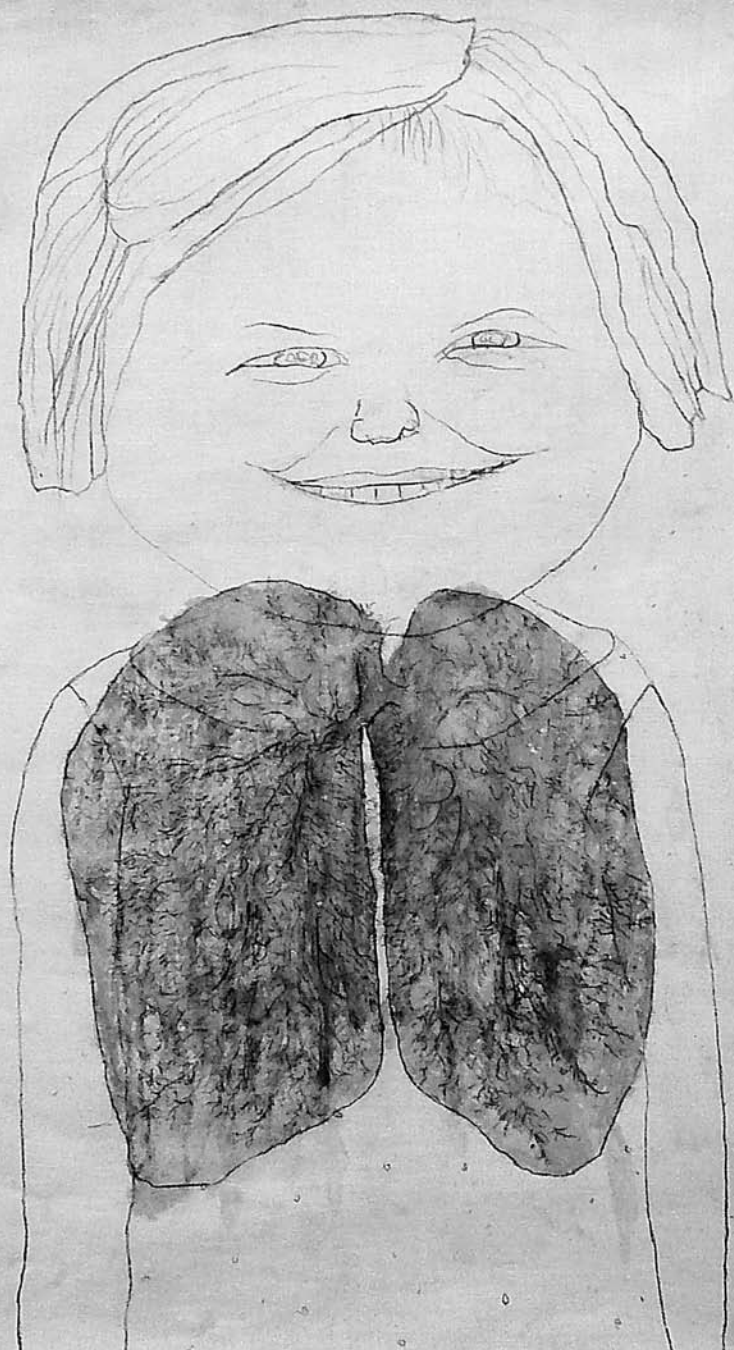
Keskkond, vaesus, ja rahu

Nagu öeldud, viimase kümne aasta jooksul on Oikumeenilise Patriarhaadi religiooni- ja teaduskomisjon korduvalt algatanud veekeskkonnaga, sh jõgede ja merede kaitsega seotud sümposioone. Enamgi veel, juba varem alustas patriarhaat suveseminaride sarja Türgis asuval Halki saarel, mille raames keskendusime loodushariduse ning keskkonnateadlikkuse olulisusele. Seminarides käsitletavate teemade hulka kuulusid teoloogiline haridus (1994), eetika (1995), ühiskond (1996), juriidika (1997) ja vaesus (1998). Kõiki eelmainitud sümposioone ning seminare iseloomustab oikumeenilisus, religioonide mitmekesisus ning interdistsiplinaarsus.

Oleme mõistnud, et meie püüded looduskeskkonda kaitsta peavad olema interdistsiplinaarsed. Mitte ühelgi teadusharul ega rühmitusel ei lasu üksikvastutust loodusele tekitatud kahju eest, samuti pole ühelgi neist monopoolset nägemust paremast tulevikust. Kui tahetakse, et pingutused kannaksid vilja, tuleb nii teoloogidel kui ka teadlastel teha koostööd majandusinimeste ning poliitikutega. Oleme aru saanud ka sellest, et seda, mis sünnib loodusega, ei saa käsitleda lahus inimestevahelistest suhetest, olgu siis tegemist rahvusvahelise poliitika, inimõiguste või rahuga. Viis, kuidas me reageerime looduskeskkonnale, peegeldab selgelt seda, kuidas me kohtleme teisi inimesi. Valmisolek keskkonda ära kasutada avaldub valmisolekus põhjustada või sallida inimeste kannatusi.



Süiri Taimla, töö sarjast „Tuumaenergia”. 2007. Grafiit ja süsi lõuendil.



Süri Taimla, töö sarjast „Tuumaenergia”. 2007. Grafiit ja süsi lõuendil.

On selge, et kogu meie keskkonna-alase tegevuse mõõdupuuks on selle mõju inimestele, eriti vaestele. Siinkohal meenub kaks antud teemaga seotud näidet Oikumeenilise Patriarhaadi ajaloost ning õigeusukiriku traditsioonidest. Olen alati südames kalliks pidanud nime, mida on sajan-deid seostatud Oikumeenilise Patriarhaadiga: selleks nimeks on traditsiooniliselt olnud „Kristuses Vaeste Kirik”³ See on olnud mu meeles kogu aja, mil olen mõelnud ja tegelenud keskkonnaprobleemidega. Muretsedes ja hoolides üha enam loodusest, mõjutame ning muudame oma suhtumist ka inimestesse. Kogu maailm on kingitus Jumalalt ning see on antud meile üksteisega jagamiseks. See pole olemas selleks, et saaksime ta endale võtta, vaid et saaksime seda hoida. Kui meie muretsemise tagajärjeks on võitlus, pole keskkonnaõiguse sotsiaalse mõõtme eiramine kasulik isegi mitte materiaalsele loodule endale.

Teine näide tuleb iga-aastasest Basilios Suure püha (1. jaanuar) tähistamisest. Basilios Suurt tuntakse kui Vaestearmastajat (*Philoptochos*). Igal aastal lõikavad õigeusklikud kristlased lahti traditsioonilise *vassilopitta* („kuningate leib”). Traditsiooni mõte on jagada rõõmu saabuva uue aasta üle ning ühtlasi meenutada meie kohustusi nende vastu, kes on vaesed. Magusa leiva sisse on pandud münt mälestamaks Basilios Suurt, kel oli kombeks Kapadookias asuva Kaisarea vaestele anonüümsena raha annetada. Esimest lahtilõigatud tükki – pärast seda, kui on võetud osad Kolmainu Jumala kui ülima osaduse sümboli ning kõikide pühade eest –, tuntakse kui „vaese mehe osa”. Vaesed on osa meie maailmast ja me peaksime nendega oma leiba jagama. See tähendab nii leiba, mida me sööme, kui ka hüvesid, mida me naudime ning võrdsust, mida me nõuame iseendile.

³ Seda nimetust on kasutatud sellest ajast peale, kui Ottomani impeerium okupeeris Kreeka ja Väike-Aasia. Võimalik, et selle võttis kasutusele oikumeeniline patriarh Gennadios Scholarios (1453–56 ja 1463–64), esimene patriarh pärast Konstantinoopoli langemist aastal 1453, kirjeldamaks Suure Kristuse Kiriku – nagu Konstantinoopoli Kirikut alati kutsuti – ajaloolist alandust ning näitamaks Oikumeenilise Patriarhaadi vaimujõudu, mis on püsinud läbi kõigi sajandite (Autori märkus).

Õigeusukirikus on jagamise kuvandiks Püha Kolmainuse ikoon, millel kujutatakse traditsiooniliselt Aabrahami ja Saarat Palestiina kõrbes kolme võõrast vastu võtmas. Sünnmus on seotud esimese Moosese raamatu looga, kus kirjeldatakse, kuidas Aabraham istub Mamre'i tammede all: *Ja Jehoova ilmutas ennast temale Mamre tammikus, kui ta istus telgi ukse ees kõige palavamal päevaajal* (1Mo 18:1).

Tammed ei paku Iisraeli patriarhile mitte ainult värskendavat varju, vaid nad on ka Jumalailmumise kohaks. Samamoodi võime öelda, et maailmas leiduvad puud ei paku inimkonnale vaid mitmekülgset kosutust, vaid peegeldavad ka Looja ligiolu. Nende mahavõtmine mõjub peaaegu nagu jumalikkuse eemaldamisena meie elust. Selle kirjakoha judaistlik interpretatsioon annab mõista, et tammepuud ise – nagu ka saabunud võõrad – väljendavad Jumalailmumist. Alles siis kui Aabraham on ära tundnud Jumala ligiolu puudes, täpsemalt loodus (*adamah*), on ta võimeline Jumalat nägema saabunud võõrastes ehk inimestes (*adam*). Kogu loodu, täpselt nagu inglitena ilmunud inimesedki, on Jumala ilmsiks tulemine maailmas. Alati, kui hingame sisse hapnikku, mida puud välja hingavad, peaksime tunnetama seda vaimset sidet. Täpselt samamoodi nagu me kristlastena tunnetame Püha Vaimu hingust seal puhumas, kus ta ise tahab (Jh 3:8) – nagu puulehtede sahinat metsas. Vaim puhub läbi loodu iga kord, kui me Teda austades jagame teiste inimestega kõike, mis meil on. Kaitstes maad ning pakkudes süüa oma naabrile hoiame tervet maailma.⁴

Mida me oleme oma ahne elustiili juures valmis ohverdama, et kaitsta loodust? Millal me õpime ütlema, et nüüd on küllalt? Millal me õpime, et kõikide inimeste, kaasa arvatud vaeste kohtlemine õiglaselt on tulemus-

⁴ See esimesest Moosese raamatust pärit lugu on jõuline uskudevaheline sümbol, nagu võime lugeda 8. peatükist. Ehkki esimene Moosese raamat kuulub kõigi kolme monoteistliku religiooni – judaismi, kristluse ja islami – pühakirjakaanonisse, on tegemist Piibli esimese ökoloogia-alase õppetunniga. See viitab võimalusele, millele tuleks tõsist tähelepanu pöörata nii teoloogilises kui ka vaimses mõttes, näidates meile erinevaid Jumalailmumise viise ning õpetades meid nendele vastama (Autori märkus).

rikkam kui heategevus? Me võime pakkuda näljastele leiba – tunda seda tehes rahulolugi –, aga millal me hakkame tegutsema sellise maailma suunas, kus nälga polekski? Enamgi veel, kas me püüdleme selle poole, et jätta tulevaste põlvkondade nimel endast sellele planeedile maha võimalikult väike jalajälg? Selle ees silmade sulgemine pole vabandata. Probleemide kohta on piisavalt teavet ning ärevakstegevad faktid on kõigile kättesaadavad. Me peame valima hoolimise tee. Vastasel juhul me tegelikult ei hooli. Vastasel juhul saavad meist kallaletungijad, kes reedavad oma sünnipärase õiguse olla inimolendid ning rüvetavad kõikide teiste õigusi.

Õndsad on rahunõudjad, sest neid hüüatakse Jumala lapsiks (Mt 5:9). Et saada Jumala lasteks, tuleb pühenduda Jumala tahte täitmisele. See tähendab eemaldumist oma tahtmisest ning liikumist Jumala tahtmise poole. Nii nagu sai selgeks, et Jeesus Kristus on tõesti Jumala Poeg, kui ta ütles: *Ometi mitte nõnda, kuidas mina tahan, vaid kuidas sina tahad!* (Mt 26:39). Olla Jumala laps tähendab olla ustav Jumala loomise tähendusele ja mõttele, hoolimata sotsiaalsest survest, mis on vastuolus rahu ja õiglusega. Et olla lepitaja ning Jumala laps, peame eemalduma isiklikest huvidest ja keskenduma sellele, mis austab ning teenib teiste huve. Me peame mõistma, et kõik inimesed – mitte ainult mõned – väärivad, et nendega jagataks selle maailma ressursse.

„Lepitamine” on kindlasti valuline ja aeglane töö. Ja samas on see meie ainus lootus katkist maailma taastada. Kui võitleme rahu eest, aitame lõpetada inimeste kannatusi ning kaitseme looduskeskkonda, võime olla veendunud, et „Jumal on meiega” (Mt 1:23 ja Js 7:14). Siis võime olla kindlad, et me pole kunagi üksi ning meie pärida on nii siinne maailm kui ka taevane kuningriik. Alles siis oleme väärt, et kuulda viimsel kohtupäeval Kristuse sõnu: *Tulge siia, minu Isa õnnistatud, pärige kuningriik, mis teile on valmistatud maailma asutamisest!* (Mt 25:34).

Lääne eksimus

Lihtne, isegi eskapistlik on süüdistada Läänt maailma ebaõnnestumistes ja haigustes. Loomulikult on lääne ühiskond vastutav filosoofilise maailmavaate ning praktiliste arengute eest, mis on negatiivselt mõjutanud meie mõttemaailma ja käitumist. Lääs on varjamatult propageerinud viljatut intellektualismi, mis on viinud vaimsuse tasakaalust välja. Samuti on ta meile tutvustanud piiramatut individualismi, mis on lõhkunud terve arusaamise ühtsuse mõistest. Enamgi veel, Lääs on püsivalt toetanud tarbimist ning looduse ärakasutamist ahne konsumerismi nimel, mis on hävitanud planeedi ökosüsteemid ja raisanud ressursid. Ta on kriitika-meeleta omaks võtnud majandusliku globaliseerumise äärmuslikud väljendused ning valikulise natsionalismi inimelude arvel.

Ometi peitub tõeline eksimus inimloomuses endas. Seda nimetatakse uuenenud arusaamiseks patukahetsusest. Oleks sobilikum ja kasulikum, kui mõtleksime selle üle, milline on meie endi isiklik vastutus lääne ühiskonna liikmena, selle asemel et süüdistada mingeid kultuure või struktuure. Mitte et viimatimainitud oleksid ebaolulised, lihtsalt enamik poliitilisi avaldusi on mõnikord vägagi isiklikud. Selles, mida teised teevad, oleme tavaliselt süüdi ka meie ise kui üksikisikud. Pöörates suuremat tähelepanu asjaolule, et meie raiskav eluviis tuleneb meie endi patule kalduvast loomusest, leiame lihtsaimal ja edukaimal moel, keda süüdistada keskkonnaprobleemides.

Kirikute ja usutühendustena oleme liiga kaua keskendunud käsitlusele, et patt on midagi sellist, mis lõhub isikliku suhte inimeste või inimeste ja Jumala vahel. Keskkonnaprobleemid, millega oleme sunnitud silmitsi seisma, tuletavad meile meelde patu tõeliselt kosmilisi mõõtmeid ning tagajärgi, mis on kaugelt laiemad sotsiaalsetest ja vaimsetest probleemidest. Olen veendunud, et iga loodust reostav või hävitav tegu on Jumala kui Looja solvamine.

Inimestena oleme loodu eest vastutavad, meie aga oleme käitunud nii, nagu kuulus kogu loodu meile. Keskkonnaprobleem pole niivõrd eeti-

line või moraalne küsimus, see on eelkõige ontoloogiline küsimus, mis eeldab uut olemise ja käitumise viisi. Patukahetsus toob endaga kaasa inimekäitumise põhjaliku muutumise. Kreeka keeles on patukahetsus *metanoia*. See sõna märgib sisemist transformeerumist, mis muudab täielikult inimese maailmavaadet. Me ei kahetse ju mitte ainult tegusid, mida oleme teinud Jumala tahte vastu. Me ei kahetse ka mitte ainult neid tegusid, milles oleme süüdi teiste inimeste ees. Eelkõige kahetseme seda, kuidas suhtume ümbritsevasse maailma ja et seda alati valesti kohtleme.

Sellest tulenevalt tuleb patukäsitlust laiendada kogu inimkonnale ning Jumala loodud keskkonnale. Kõik religioonid peaksid tundma vastutust sellise patu tõsiduse ja tagajärgede suhtes, kui nad tahavad toetada tõelisi väärtuseid ning sisendada vooruseid, mis on vajalikud Jumala loodu – olgu siis inimeste, loomade või keskkonna – kaitsmiseks. Haagis 2000. aastal toimunud rahvusvaheliste kõneluste käigus viitasin tungivalt ohule, mida globaalne soojenemine põhjustab meie planeedi õrnadele ökosüsteemidele. Samuti rõhutasin, kui oluline on, et kõik religioonid muudaksid oma suhtumist patukahetsusse, mis puudutab inimeste hoia- kut looduse suhtes.

Järeldus: uus maailmavaade

Kummalisel kombel pole meie aega iseloomustavad keskkonnaprobleemid mind kunagi sisemiselt mürdnud. Me seisame tõepoolest silmitsi keskkonnakriisiga, millest poliitikudki ei saa mööda vaadata ja mida teadlased ei saa ületähtsustada. Sellest hoolimata olen alati suhtunud positiivselt ja optimistlikult inimkonda kui olemuslikult headuse kandjasse, kes on loodud Jumala näo järgi (1Mo 1:26). Inimkonnal on küpsust ja teadmisi, mis kinnitavad seda lootust. Kui ma nii ei arvaks, petaksin oma õigeusklikku veendumust ning kindlat usku, et praegune aeg – nagu iga teinegi aeg ja koht – kätkeb endas elavate pühakute kohalolu. Meie aeg seisab silmitsi erakordse väljakutsega. Mitte iialgi varem meie planeedi pika ajaloo vältel pole inimkond olnud nii „arenenud”, et kohtuda omaenda elukeskkonna ja liigi võimaliku hukuga. Mitte iialgi varem pole

Maa ökosüsteemid olnud nii ligidal lõplikule hävingule. Pole võimatu, et ühel päeval vaatavad tulevased generatsioonid praeguse imelise geenivaramu ning bioloogilise mitmekesisuse mõttetule hävitamisele samasuguse pilguga, nagu meie vaatame tagasi Aleksandria raamatukogu maha põletamisele aastal 48 eKr. Seetõttu lasub meil eriline vastutus tulevaste generatsioonide ees.

Samal ajal olen hakanud mõistma, et meie maailma peamine kriis ei peitu ainult keskkonnas. Tõeline kriis peitub viisis, kuidas me mõistame ja näeme maailma. Me kohtleme Maad ebainimlikul ja jumalavallatul viisil just seetõttu, et me ei suuda seda võtta kingitusena, mille oleme pärinud kõrgemalt. Meie kohus on vastu võtta, austada, ning vastutasuks anda see kingitus edasi tulevastele põlvedele. Seetõttu peame enne, kui saame hakata tulemuslikult tegelema keskkonnaprobleemidega, muutma oma suhtumist maailma. Vastasel juhul tegeleme ainult sümptomitega, mitte nende põhjustega. Kui ihaldame „uut maad” (Ilm 21:1), vajame ka uut maailmavaadet.

Hankigem siis endale „euharistlik vaim” ning „askeetlik eetos”, pidades meeles, et loodud maailmas on kõigel, olgu suurel või väikesel, tähtsus universumi ning elu osana. Mitte miski pole kasutu ega põlastusväärne. Tundkem Jumala ees vastutust iga elava hinge ning kogu loodu eest. Kohelgem kõiki armastuse ning ülima hoolega. Ainult sellisel moel saame tulevastele põlvedele kindlustada õnneliku ja terve elukeskkonna. Vastasel juhul saab meie põlvkonna lõputust ahnusest surmapatt, mis toob kaasa hävingu ning surma. See ahnus jätab meie lapsed ilma tulevikust, hoolimata meie püüetest ning soovist parandada neile parem homne. Lõppkokkuvõttes peame just oma laste hüvangule mõeldes kaaluma iga sammu, mida astume, kuna kõigil neil on mõju meie keskkonna tulevikule.

See ongi minu optimismi allikas. Nagu me mõne aasta eest (10. juunil 2002) Veneetsias paavst Johannes Paulus II (1978–2005), katoliku kiriku kadunud pontifeksiga üheskoos avaldasime: *Veel pole liiga hilja. Jumala loodud maailmal on imeline võime paraneda. Üheainsa sugupõlve vältel*

suudaksime tüürida Maa meie laste tulevikku. Laskem sellel ajastul alata juba nüüd, Jumala abi ning õnnistusega.

Samadele järeldestele jõuti Oikumeenilises Patriarhaadis ühiselt ka praeguse paavsti Benedictus XVI-ga tema ametliku visiidi ajal 30. novembril 2006, mil deklareeriti:

Soovime looduskeskkonda ähvardavate ohtude taustal väljendada muret piiramatu majandusliku ja tehnoloogilise progressi negatiivsete tagajärgede üle nii inimkonnale kui kogu loodule. Usujuhtidena peame oma kohuseks julgustada ja toetada kõiki püüdlusi, mida tehakse Jumala loodu kaitsmiseks ning tulevastele põlvedele elamisväärse maailma pärandamiseks.

Looduskeskkond – metsad, veekogud, maa – ei kuulu ainult praegusele põlvkonnale, vaid ka tulevastele põlvedele. Me peame mõnma, et inimkond vääril paremat kui see, mida praegu enda ümber näeme. Meie, aga veel enam meie lapsed ning kõik tulevased generatsioonid väärivad paremat ja helgemat maailma, maailma, mis on vaba allakäigust, vägivallast ja veretööst, maailma täis heldust ning armastust. Isetu ning ohverdav armastus oma laste vastu näitab meile teed, mida mööda peame kõndima tulevikku.

Katkend patriarh Bartholomeose raamatu „Silmitsi saladusega” 6. peatükist „Loomise imed: religioon ja ökoloogia”.



*Inglise keelest tõlkinud
Marion Leppik*



Siiri Taimla, töö sarjast „Tuumaenergia”. 2007. Grafiit ja süsi lõuendil.



Süiri Taimla „Mitmekäeline”. 2007. Grafiit ja süsi lõuendil.

EUROOPA KIRIKUTE KONVERENTSI LOOTUSRIKAS TULEVIK

*Tema Pühaduse oikumeenilise patriarh Bartholomeos I sõnavõtt
Euroopa Kirikute Konverentsi 50. aastapäeval*

Me anname au Kolmainu Jumalale, kes on õnnistanud Euroopa Kirikute Konverentsi juba viiskümmend aastat. Selle juubeli tähistamine Lyonis on ülimalt sümboolne, sest just sellesse linna tuli idast püha Ireneus, et teostada siin oma piiskopiametit. Tänu püha Ireneuse usule ja armastusele pühiti minema vahemaa ida ja lääne vahel, kes sellest alates sammuvad ühiselt kokkuleppimise vaimus ja paluvad Issandal juhatada end „... usu ühenduse ja Püha Vaimu osaduse poole”¹, et ka edaspidi kogeda armastuse ja osaduse täiust ühes usus.

Olen palju kordi väljendanud nii isiklikult kui Oikumeenilise Patriarhaadi ning üldse õigeusu maailma nimel veendumust, et üksnes dialoogis ja tihedas koostöös on kirikud võimelised kuulutama maailmale Kristuse head sõnumit veenvalt ja tõhusalt. Sel põhjusel usub Konstantinoopoli Kirik kindlalt, alates ajast, mil minu eelkäija õnnis patriarh Joakim III andis 1922. aastal välja oma kuulsa ringkirja, et kristliku osaduse taastamine on kõige elulisem kohustus ja nõudmine, mis on meie kõikide kanda, sest see on käsk, mida Päästja Kristus väljendas oma viimases palves. See palve on meie Issanda Jeesuse Kristuse testament, mida me peame täht-tähelt täitma, et maailm usuks (Jh 17:21).

Selles vaimus, palvetades jumalateenistustel alati kõikide ühtsuse eest, asutasid õigeusklikud koos teiste kirikutega enam kui kuuskümmend aastat tagasi oikumeenilise Kirikute Nõukogu. Ning viiskümmend aastat

¹ Vt Püha Johannes Kuldsuu liturgia.

tagasi rajasime koos mitmete teiste Euroopa kirikutega Euroopa Kirikute Konverentsi (KEK), mille juubelit me täna Jumalat tänades tähistame. KEKi kaasasutajate ja selle eest kaasvastutajatena ei maitse me täna üksnes oma töö vilju, jagades rõõmu nendega, kes koos meiega rõõmustavad, ega õnnitle ennast saavutatu puhul, mis on rikkalik ja täis õnnistust, vaid võtame enda kanda ka oma osa vastutusest kõigi tegematajätmistest ja hooletuse eest, mida aastate jooksul on ette tulnud. Me rõhutame praegu teadlikult õigeusu kiriku seisukohta KEKis senitehtud töö kohta, soovides hajutada võimalikke kahtlusi ja üles kerkinud väärarusaamisi nii Õigeusu Kiriku sees kui sellest väljaspool.

Mul on tõeliselt hea meel siinkohal esile tõsta suure hulga õigeusklike kaastööliste panust KEKi kõigil tasanditel ja oma suurt tänuvõlga nende ees.

Kuid milline ka poleks olnud kõigi nende inimeste hindamatu panus, ei saa me jätta tähelepanuta oma vastutust ja kohustusi KEKi ees, eriti selles osas, mis puudutab Issanda korraldust, tema käsku teha kõik endast olenev, et taastada täielik osadus Euroopa kristlike kirikute vahel. Selles seisneb meie lootus ja selline on meie kindel veendumus.

Armsad vennad ja õed, selles vaimus ja suurte lootustega vaatame me KEKi tulevikku.

Pole vähimatki kahtlust, et möödunud viiekümne aasta jooksul on KEKi saavutused olnud rohkearvulised ja olulised. Selle aja jooksul on välja töötatud arvukalt oikumeenilise kõlapinnaga dokumente, samuti sügavalt teoloogilisi tekste nagu *Charta Oecumenica*, mis on kõikide Euroopa kirikute – nii meie konverentsi (KEK) kui Euroopa Piiskoppide Konverentsi Nõukogu (CCE) – ühiste jõupingutuste vili.

Ometi, nagu rõhutati ka 3. Euroopa Oikumeenilise Kokkutuleku läkituses (Sibiu 2007), ei ole mitmeid *Charta* ettepanekud jõudnud meie kirikurahva teadvusesse ega ole neid *a fortiori* meie kirikud ka ellu viinud. Kahjuks pole kirikud ja nende liikmed suurest osast soovitud üldse

teadlikud. Need on jäänud surnud kirjatäheks, olles võimetud andma oodatud positiivset tulemust. Sellest järeldub, et meie jutt ei ole vastavuses meie tegudega, mis kahjustab meie kirikute usaldusväärsust ja jätab nii seest- kui väljastpoolt mulje, et olemasolevatele probleemidele ei suudeta leida lahendusi. Ma olen veendunud, et need tähelepanekud ei ole teie jaoks uued ja sellepärast soovitan tungivalt ja julgustan kogu südamest meie konverentsi asjaomaseid instantse tegema kõik võimaliku, et kaasa aidata ühiselt kokkulepitud otsuste omaksvõtmisele (*receptio*) ja elluvii-misele.

Olen veendunud, et meie teoloogiakoolid ja -teaduskonnad saavad anda oma panuse selle eesmärgi saavutamisse ja peavad suhtuma vastutus-tundlikult õppekavade koostamisse, kohaselt teavitama ja suunama üli-õpilasi, et edasi anda leppimise vaimu ja hästi põhjendatud oikumeenia nõudmist. Muuseas soovin ja soovitan selle valdkonna teadlastel ja usu-teaduskondade õppejõududel ühiselt tegeleda probleemidega, mis ikka veel takistavad meie kirikutevahelise osaduse täielikku teostamist, et lei-da sobivaid lahendusi ja võimaldada meil kõigil saavutada Jumala abiga usulist ühtsust ja osadust Pühas Vaimus.

Oikumeeniline Patriarhaat on alati rõhutanud Euroopa usuteaduskonda-de vahelise koostöö vajadust (ringkiri aastast 1920) ja tervitanud *Charta Oecumenicas* (§ II, 3) võetud kohustusi. Sellest alates oleme väga soo-sivalt suhtunud kõikidesse selle eesmärgi saavutamiseks ette võetud al-gatustesse ja sammudesse ning hindame vääriliselt nii KEKi teoloogilist panust kui koostööd KEKiga, mille sihiks on edendada usuteaduskonda-de vahelise koostöö parandamise programme.

Selles suhtes tahan rõhutada, et koostöö KEKi ja Euroopa Piiskoppide Konverentsi Nõukogu vahel oli vajalik ja konstruktiivne. Et oikumeenia-alast tööd paremaks muuta, teen ettepaneku nende kahe instantsi vahel sisse seada paremini korraldatud ja struktureeritud koostöövorm. Tahak-sin meelde tuletada, et Konstantinoopoli Kirik tegi 1979. aastal Kreeta Õigeusu Akadeemias toimunud konverentsi 8. istungjärgul ettepaneku, mille kohaselt tulevikus võiks ka rooma-katoliku kirik saada KEKi liik-

meks. On selge, et see ei saa olema kerge ja selleks on vaja teha eeltööd ning täiendada vastavaid põhikirjasätteid. Sellele vaatamata olen veendunud, et Euroopa kõikide kirikute konverents võiks üksmeele korral olla kõige paremini vastavuses püha käsuga taastada kiriklik osadus ja teenida kaasaja inimest, kelle ees seisab terve hulk keerukaid probleeme.

Nii oleks võimalik tõhusamalt edendada Euroopa kirikute dialoogi Euroopa institutsioonide ja Euroopa Liiduga. See dialoog, millele meie kirik paljude aastate eest alguse pani, on tähtis ja vajalik mitte ainult Kirikute jaoks, vaid ka Euroopa Liidu poliitiliste institutsioonide seisukohalt ja eelkõige Euroopa rahvastele.

Uue, ülesehitatava Euroopa tulevik ilma vaimulike kristlike väärtusteta, mis puudutavad kõike inimese ja tema väärkuse toetamise ning kaitsega seonduvat, on ähmane, isegi ebakindel. Seepärast me kuulutame vääramatult, et Euroopa jaoks peab austus inimese kui „Jumala näo järgi loodu” vastu olema aluseks kõikide inimeste inimväärkuse täielikule austamisele ja kõikide õiguste kaitsele „sõltumata nende nahavärvist, religioonist, rassist, rahvusest ja keelest” (III Kirikukogueelne üldõigeusu konverents).

Tänapäeval on ajad rasked ja elutingimused kriitilised. Rahvustevahelised sõjad, konfliktid ja eraldusjooned püsivad kahjuks endiselt. Sotsiaalne ja majanduslik ebaõiglus puudutab iga majapidamist: võõraviha, rassism, inimõiguste rikkumine, nagu ka usuvabaduse olukord muutuvad üha murettekitavamateks. Ilmalikustumine ja vaimulikkuse ning kristlike väärtuste kriis tekitavad päev-päevalt üha enam muret meie Kirikutele. Ja usk, meie usk Jeesusesse Kristusesse on samuti seatud kahtluse alla.

Meie noortel tuleb pidevalt võidelda tööpuuduse ja töökohtade vähesusega. Ettevõtteid, nii suuri kui väikeseid, suletakse sügava majanduskriisi tõttu iga päev. Sajad tuhanded vaesed pagulased, inimkaubanduse ohvrid, otsivad parema tuleviku lootuses pelgupaika meie kontinendilt. Ning lõpuks ümbritsev keskkond, mis kannatab samuti meie ükskõiksuse ja

oskamatusel pärast seda säilitada, teha ruumi austusele looduse ja loodu armumajapidamise vastu.

Kristlased, juudid ja islamiusulised peavad juba mõned aastad dialoogi erinevate monoteistlike usundite vahelise rahu ja leppimise saavutamiseks. Kõik otsivat lootusetult lootust.

Seepärast ei saa ükski viivitus leida õigustust. Vastupidi, nagu on vajalik ja kohustuslik meie Kirikute ühistegevus, nii on seda ka koostöö Euroopa juhtidega, kes on pädevad poliitika, majanduse ja ühiskonna alal.

Meie ülesanne on üheskoos kuulutada ja tunnistust anda ristilöödud Kristusest, kes on kannatanud, maha maetud ja „surmaga surma maha tallanud”, nagu ütleb ülestõusmispühade tropar. Ta on hävitanud surma ja vabastanud inimeste soo, neile „elu kinkinud”. Vaatamata raskustele ja takistustele, kriisidele ja konfliktidele, sõdadele ja kannatustele, on kõikide kristlaste kohus täna üheskoos edasi anda Kristuse ülestõusmise ja lootuse sõnumit, leppimise ja rahu sõnumit, sest Kristus on maailma lootus. Meile pole tundmatud valu, kannatused ja märtrisurm, aga me jääme vankumatult kindlaks ja kuulutame koos teie kõikidega täna, homme ja igavesti apostel Pauluse sõnadega: „Ja tehke seda, teades aega: käes on tund unest virguda, sest nüüd on meie pääste lähemal kui siis, kui me usklikuks saime. Õõ on lõpule jõudmas ja päev on lähedal. Pangem siis maha pimeduse teod, rõivastugem valguse relvadega!” (Rm 13:11-12).

Toetudes veendumusele, armastusele ja vankumatule usule peame kuulutama kõikidele orjastatud ja kannatustest vaevatud inimestele jõudu, julgust ja vastupanutahet, mida õhkub Kristuse kuulutuse optimismist ja lootusest: „Pange ülle Jumala sõjavarustus, et te suudaksite seista kuradi salanõude vastu... Seiske nüüd ja teie niuded olgu vöötatud tõega ja teil olgu seljas õiguse soomusrüü ja teie jalgades olgu valmidus minna kuulutama rõõmusõnumit rahust! Kõigepealt aga võtke kätte usukilp, millega te võite kustutada kõik kurja põlevad nooled! Võtke ka päästekiiver...” (Ef 6:11-17).

Ma olen sügavalt veendunud, et Kolmainu Jumal juhib meie samme ning Euroopa Kirikute Konverentsi ja kõikide Euroopa kirikute tegusid ka viiskümmend eesootavat aastat armastuses ja osaduses, kõikide hüvanaguks ja oma pühima Nime auks.

Aamen



*Prantsuse keelest tõlkinud
Tiina Niitvägi-Hellamaa*

KUTSUTUD ÜHEKS LOOTUSEKS KRISTUSES

JUTLUS ÜHISTEENISTUSEL

Tirana ja kogu Albaania peapiiskop Anastasios

„Olete kutsutud üheks lootuseks oma kutsumuse poolest” (Ef 4:4; 1:18).

1. Kristlastena me julgeme loota. Ka ajal, mil miljonid inimesed kogu maailmas majanduskriisi raskuse all lootuse kaotavad ja neid haarab eba-kindlus. Ja isegi siis, kui kõikvõimalikud hirmud, nii uued kui vanad, rõhuvad meie südant ja vaimu.

Kristlastena me julgeme loota. See lootus, meie lootus, ei põhine laiali-valguval optimismil, vaid elaval isikul, tõeliselt Oleval ja usaldusel Tema vastu, ning elavas ja armuküllases suhtes Temaga oleme me kutsutud „üheks lootuseks” Kristuses (Ef 4:4).

Kõikide inimese väärikut ja tema tulevikku käsitlevate filosoofiliste õpetuste ja religioossete uskumuste seas on kristlus jätkuvalt kõige julgem ja kõige imetlusväärsem. Kristlus toonitab Ülima Olendi – Jumala – lihakssaamist ja selle kaudu meie, inimeste, võimalust liikuda jumalikustumise poole (*theosis* – jumaliku armu kaudu jumalaks saamine).

Apostel Pauluse sõnade kohaselt lõimub lootus „lähivalt Jumala plaaniga ja vastab armastusega Issanda armastusele... Kristlik lootus on oma olemuselt põletav igatsus, millega armastus ihkab olla oma Issanda kohalolus.” (Jean Duplacy, „Lootus”, Piibliteoloogia sõnavara, Cerf).

Et aru saada, milline on Jumala „kutse lootusele”, ei piisa üksnes mõistustlikust lähenemisest. On tarvis, et Jumal, „kirkuse Isa”, annaks meile „tarkuse vaimu tema äratundmisel” (Ef 1:17), mida ka Paulus tungivalt

palub. See on teadlikuks saamine, mida ei saavutata mõttepingutuste abil. Tegemist on anniga, mille me saame „meie Issanda Jeesuse Kristuse Jumalalt” Temaga isikliku suhtlemise kaudu, palve, vaikse vaimuliku mõtiskluse ja ühise kummardamise õhustikus.

Tänapäeval on inimesed üldjuhul ükskõiksed vaimulike lubaduste suhtes. Me teame, et neid tõmbab ligi rikkus ja võim mitmel eri kujul. Aga meie kutsumus loota on samuti seotud rikkusega, kuigi seesinane rikkus on teistsuguse tasemega. „Lootus on rikkus, mis ei ole nähtav; lootus on aare, millel pole hinda... See avab meile halastuse ukse, kihutab meie südamest iga lootusetusetunde,” kirjutab püha Johannes Redelikirjutaja (Kolmekümnes aste, PG 88, 1157D). Oma palves imetleb püha Paulus „milline on tema pärandi kirkuse rikkus pühade sees” (Ef 1:18). Ja mitte üksnes rikkus, vaid ka vägevus. Kujuteldamatu vägevus, mis on varustatud erilise armuväega: „milline on tema väe võrratu suurus meie heaks, kes me usume tema tugevuse jõu mõjul” (1:19). Armuväega, mis on juba laiali laotatud ja toimib maailma ajaloos. Sest surnuist tõusnud Kristus on nüüdsest „üle iga valitsuse ja meelevalla ja väe ja ülemuse ...mitte üksnes nüüdsele, vaid ka tulevasel ajastul” (1:21).

Meie lootuse tuum põhineb vankumatult sellel tõel. Kristlik lootus ilmub lakkamatult mõistusele ja tavakogemusele ligipääsmatuid võimalusi. Keset lahendamatu probleeme, katsumusi ja masendust, meie, kirikuinimesed, mitte üksnes ei julge loota, vaid „me kiitleme oma lootusega Jumalalt saadavale kirkusele. Aga mitte ainult sellega, vaid me kiitleme ka viletsusega, teades, et viletsus toob kannatlikkuse, kannatlikkus läbikatsutuse, läbikatsutus lootuse. Aga lootus ei jäta häbisse.” (Rm 5:2-3). Lootus Kristuses on ülimalt läbipõimitud vaikse rõõmuga. Püha Paulus kutsub meid olema “rõõmsad lootuses” (Rm. 12:12). Ja püha Basilius Suur kinnitab, et „lootus laseb rõõmul tulla elama selle hinge, kes isennast ületab” (Hom 4:3, PG 31.234c). Karmi tõelust eiramata on meie lootusel võim muuta rõõmuks ka kõige traagilisemad olukorrad. „Lootus Jumalale muudab kõik asjad,” nagu kinnitab meile püha Johannes Kuld-suu (näit Ps 10).

Meie lootus Kristuses viib meie igapäevaelu üksluisuse võrratult laiemale tasandile, annab sellele „eshatoloogilise” perspektiivi. See hõlmab kõike nii ajas kui ruumis. Otsekui vaimulik teleskoop suurendab ta meie nägemisulatust kuni aja kõikehõlmavuseni. Meie pääste on seotud selle lootuse külge. „Sest me oleme päästetud lootuses. Ent juba nähtava lootmine ei ole lootus: kes siis loodab seda, mida ta näeb? Kui me aga loodame seda, mida me ei näe, siis me ootame seda kannatlikult” (Rm 8:24-25; vt ka 1Pe 1:3-5). Kui ristiusult ära võtta see eshatoloogiline mõõde, nagu mõned on üritanud, kaotab meie kutsumuse lootus oma eripalgelise jõu, rikkuse ja armuväe.

Need Jumala nii ilmselged töötused moodustavad „mõjuva julgustuse ... kinni haarata antud lootusest, mis on meile nagu hinge ankur, kindel ja kinnitatud” (He 6:18-19). See, mis meid tormide ajal kaitseb; hinnaline kingitus, et saaksime puhata erinevate vaimulike sadamate rahus (mille seas ka käesolev Euroopa Kirikute Nõukogu 13. Assamblee), kogu selle pika reisi kestel, mis viib meid lõppeesmärgile, taevariiki.

2. Ometi on veel teinegi asjaolu, millele käesolev assamblee peab tähelepanu pöörama. See, et oleme kutsutud ainsale lootusele Kristuses, ei ole kellegi isiklik asi. See kutse teostub Kirikus: „ta alistas tema jalge alla kõik ning pani tema kõigi asjade üle peaks kogudusele, kes on tema ihu” (Ef 1:22-23). Pole olemas mingit eraviisilist Kristuse Kirikust, Kolmainu Jumala armastuse osadusest ja Kiriku ihu liikmeist sõltumatut kristlikku vagadust. Igauks, kes elab eelkõige Tema Ihu rakuna, tunneb, et on seotud kogu inimkonna ja kogu looduga tervikuna. See inimene kannab endas kõiki asju ja kõiki inimesi ja ümbritseb neid armastusega, sest Kirik on „tema ihu, tema täius, kes täidab kõik kõiges” (Ef 1:23).

Lootuse kutsumus Kristuses ei tee meist valgustatud romantikuid, kes ihalevad mingit ebamääraast tulevikku. Lootus koos vankumatu usu ja siira halastusega muudab toimivaks annid, mis Jumal meile on andnud, et osaleksime loovalt nii sõna kui teoga ajaloo sündmustes.

Mulle meenuvad 1990ndad aastad Albaanias. Kirikud, kloostrid, kirikuasutused olid varemets pärast 23-aastast ateistlikku laustagakiusamist. Vaimulikus mõttes oli see kõrb, lootusetust tekitav. Ainus, millele meie pingutus Kirikut üles ehitada toetus, oli lause, mis väljendas kogu meie usku: Kristuses on lootust! Me julgessime loota. Ja „lootuse Jumal”, üllatuste Jumal, tasus meile nii paljude üllatuste ja heade tegudega, vaatamata tohututele raskusele.

Sellel maailmaajaloo uuel etapil, üleilmastumise kontekstis, oleme meie, kristlased, kutsutud isiklikult elama selle lootusega, mis meis on ja samal ajal seda julgesti pakkuma kõikjal, kus me oleme.

Meie sõnum kõlab nii: lootust on! – meie võitluses tõe ja õigluse eest. Lootust on, kui hakkame vastu vägivallale ja rassismile selle mis tahes kujul, kui kaitseme iga inimese vääriskust. Lootust on, kui seame esikohale kohustuse olla omakasupüüdmatault solidaarne kõikide inimeste ja kõigi rahvastega; kui võitleme loodu tõelise austamise eest. Lõpuks, ristilöödud ja ülestõusnud Kristuse väel, kellele on antud „kõik meelevaht taevast ja maa peal” (Mt 28:18), võidavad tõde, õiglus ja armastus. Ja elu võidutseb surma üle.

3. Ometi ei saa me kristlastena seda lootust veenvaht kuulutada, kui oleme jätkuvalt lahus või kui meie omavahelised suhted on üksnes formaalsed, jahedad. Meilt nõutakse, et „elaksime on kutsumuse vääriliselt”. Paulus pole ainus, kes seda meilt ootab, ühes temaga ootavad kõik võidutseva Kiriku pühakud, et astuksime edasi „kogu alandlikkuse ja tasadusega, pika meelega, üksksteist sallides armastuses, ning olles usinad rahuksideme kaudu pidama Vaimu antud ühtsust” (Ef 4:2-3). See on otsene üleskutse, mis määrab väga täpselt kindlaks eluhoiaku, mis veenab nii neid, kes on Kirikus, kui neid, kes seda kritiseerivad.

Me kõik oleme kutsutud ühele ühisele lootusele. Meil pole erinevad lootused. Kiriku ühtsuse erinevad aspektid põhinevad kõigepühama Kolmainu kolmel isikul („üks Vaim”, „üks Issand”, „üks Jumal” vrd Ef 4:4-6) ja iga usklik on sellega seotud „ühe usu” ja „ühe ristimise” kaudu. Krist-

laste eluviis toetub tõelusele, milleks on Püha Kolmainu elu Kirikus, mitte mingitele ähmastele ideedele.

Meie elu keskmes, kõikide meie ootuste, püüdluste ja lootuste viimase viitesuhtena, on Tema – „üks Jumal ja kõikide Isa, kes on kõikide üle ja kõikide läbi ja kõikide sees” (Ef 4:6). [uue piiblitõlgendus leiab, et terve see lause käib Jumal Isa kohta. Aga huvitav on märkida, et Atanasius Suur seletab seda kolmainulises tähenduses: „kõikide üle” on Isa, algpõhjus ja allikas, „kõikide läbi” on Sõna; „kõikide sees” on Püha Vaim” (Kiri Serapionile, 1,28, PG 26, 596B)].

Oikumeenilise liikumise ajaloo alguses arvati, et kõige tähtsam on usk, seejärel, et kõige tähtsam on armastus. Olukord meie ajal sunnib otsinguid jätkama, suunates tähelepanu, arutelud ja palve ühe lootuse poole. Mis muidugi ei tähenda, et loobuksime eelnevast. Aga tuleb otsida täiuslikkust, pingutada, et leida „teokat usku ja töökat armastust ning vastu pidavat lootust meie Issanda Jeesuse Kristuse peale” (1Tm 1:3). Usk, lootus ja armastus võtavad üksteist vastastikku omaks ja moodustavad orgaanilise terviku.

Vennad ja õed, lubage mul kokkuvõtteks öelda, et lootus Kristuses, milleks me oleme kutsutud, annab ammendamatu jõu olla püsivad ja uuenduslikud oma igapäevastes ettevõtmistes, milleks me oleme kutsutud. Lisaks kõigele avab see meie südame ja vaimu, juhatades neid viimsete asjade juurde. Mitte, et saaksime lubada enesele pilvistesse kõrgustesse põgenemist, vaid selleks, et lootus teeks meid võimeliseks kannatlikult, rõõmsalt ja kindlameelselt vastu astuma oma igapäevastele kohustustele. Et elada siin ja praegu, pilk suunatud sellele, mis igavene. Et elaksime iga hetke igavikku silmas pidades.

See lootus vabastab meid argusest ja hirmust, sealhulgas surmahirmust. Me oleme kutsutud ühele lootusele ristilöödud ja surnuist ülestõusnud Kristuses. Temale loodavad kõik rahvad. „Aga lootuse Jumal täitku teid kõige rõõmu ja rahuga usus, et teil oleks küllaga lootust Püha Vaimu väes!” (Rm 15:13).

Lasku Issand meil veelgi täielikumalt teadlikuks saada selle ühe lootuse väe eri tahkudest käesoleva assamblee töö kaudu ja lubagu meil kõigil röömustada ühtsuses. Ja et seejärel, täis otsustavust ja usaldust, saaksime võtta selle kaasa oma kodudesse, oma kogudustesse ja neist väljapoolegi, tuua seda Euroopale ja kogu maailmale. Meie sõnum on selge: isegi kõige raskemates olukordades julgeme meie, kristlased, loota.



*Prantsuse keelest tõlkinud
Tiina Nütvägi-Hellamaa*

VI ÜLEMAAILMNE SISSEERÄNDAJATE JA PAGULASTE HINGEHOIUTÖÖ-ALANE KONGRESS

(ROOMA 9.–12. NOVEMBER 2009)

✠ *Stefanus, Tallinna ja kogu Eesti metropoliit*
Tema Pühaduse Konstantinoopoli oikumeenilise patriarhi
Bartholomeose esindaja Rooma kongressil

Kongressil, mis toimus Vatikanis (*Aula Magna – Via della Conciliazone* saalis) järjena viis aastat varem avaldatud *Erga Migrantes Caritas Christi*’le, osales 224 delegaati katoliku kirikust (kõikide maailmajagude piiskoplikud komisjonid, kongregatsioonide, usuinstitiutide, kiriklike ühenduste ja liikumiste, rahvusvaheliste katoliiklike organisatsioonide esindajad) ja neli külalisesindajat (Konstantinoopoli Patriarhaadist, Kirikute Oikumeenilisest Maailmanõukogust Genfis, anglikaani kirikust Ühendkuningriigis ja Luterliku Maailmaliidu Itaalia esindusest). Samuti tuleb ära märkida rahvusvahelise migratsioonorganisatsiooni peadirektori, kahe ÜRO põgenike ülemkomissariaadi ametniku ja rahvusvahelise tööorganisatsiooni ning samuti Itaalia senati esimehe, Tema kõrgeausus Renato Giuseppe Schifani kohalolek.

Kongressi tööd juhatas peapiiskop Antonio Maria Veglio, teda abistasid piiskop Agostino Marchetto ja piiskop Rugambwa. Kongress avati esmaspäeval, 9. novembril piduliku missaga püha Peetruse katedraalis, mida juhatas riigisekretär kardinal Tarcisio Bertone. Sama päeva ennelõunal võttis kõiki osalejaid vastu ka paavst Benedictus XVI.

Esimese päeva (9. novembri) teemadeks olid rahvusrühmade liikumine ja üleilmastumine.

Kohtumiste käigus nenditi, et enam ei ole võimalik tegeleda migratsiooni probleemidega üksnes riigi tasandil, kui rikas see riik ka poleks, vaid selle nähtusega toimetulekuks tuleb luua ülemaailmne organisatsioon. Lisaks leiti, et väärad poliitilised seisukohad selles valdkonnas on suures osas tingitud teadmatusest. Sageli põhjusel, et nähakse vaid üht osa tervikpildist, mitte kogu tervikut.

Tänapäeva maailmas on iga seitsme elaniku kohta üks sisserändaja. Mobiilsus on ajastu märk. Meie asi on väljendada pastoraalseid seisukohti, et muuta sisseränne humansemaks, vabaks rassismist ja ksenofoobiast, eriti kuna sisserändajate tulv lähiajal kindlasti ei raue. Ning Aafrika näitel võib öelda, et üks ja sama riik võib olla üheaegselt nii päritoluriik kui ka transiitriik.

Samuti peeti oluliseks rõhutada, et on märgata naiste osakaalu suurenemist väljarändes (50% sisserändajatest).

Teine päev (10. november) oli pühendatud dialoogile ja koostööle.

Hommikupoolik oli pühendatud noorteprobleemile. Kirik peab suhtuma noortesse kui Jumala kingitusse, olles samas valmis tunnistama, et tema jutt on keskpärane ja tegevus tagasihoidlik.

Ehkki noor sisserändaja on nagu iga teine noor inimene, ei tohi siiski unustada, et tema jaoks on oluline alal hoida oma päritolumaa kultuuri. Samas aga soovib ta sulanduda kohalikku ühiskonda ning on püsivalt oma identiteedi otsinguil. Kirik on siinkohal kutsutud korraldama pastoraaltööd, et äratada noortes lootust, mis annaks tõelise tähenduse nende tulevikule.

Pealelõunasel töösessioonil käsitleti dialoogi-kultuuri edendamise küsimusi ja kirikliku integratsioonimudeli määratlust.

Erinevatest mõttevahetustest võib välja tuua järgmised seisukohad:

a) Dialoog on kahepoolne hoiak, mis eeldab vastastikust lugupidamist ja avatust. Kiriku jaoks kujutab migratsioon endast suurt oikumeenilist võimalust.

b) Sisserändajad on tänapäeva uued orjad. Nende suhtes toime pandavad inimõiguste rikkumised kasvavad jätkuvalt. Integratsioonimudeli väljapakkumiseni on veel pikk tee, isegi kui mõnel pool on juba samme astutud. Alternatiiviks on käsitleda probleemi evangeelsete väärtuste tasandil.

c) Migratsioon on üleilmastumise vältimatu tagajärg. Selles osas tuleb Kirikul teha ennast nähtavamaks. Kirik peab olema sisserändajate kõrval, et kogudused teadvustaksid nende olemasolu ja koos käivitataks ühistööprojekte.

Kolmanda päeva (11. novembri) ja **neljanda päeva** (12. novembri) tegevused seondusid prioriteetide ja oikumeeniliste ja religioonidevaheliste ülesannetega seoses sisserändajate ja pagulastega ning kiriklike ja riiklike institutsioonide koostööga sisserändajate ja pagulaste elu-olu parandamisel.

Need tööpäevad olid korraldatud ümarlaudade põhimõttel, kus kõik osalejad olid kutsutud väljendama mõtteid migratsiooni põhjuste ja tagajärgede üle nii sisserändajate eneste kui ka kohaliku rahva seisukohast. Arvukates sõnavõttudes rõhutati suurte metropolidega külgnevate alade linnastumisest ning fundamentalistlike rühmituste (kelle loogika põhineb peamiselt ime-lubadustel ja hetkevajaduste rahuldamisel) tegevuse põhjustatud kompleksseid probleeme. Kirik on kutsutud olema solidaarne iga inimesega (olgu ta siis pagulane, varjupaigataotleja, inimkaubanduse ohver ...), kes kannatab või on sunnitud oma kodust lahkuma, et põgeneda vaesuse, viletsuse, looduskatastroofide, regionaalsete või rahvusvaheliste konfliktide või poliitilise ja usulise tagakiusamise eest. Mitmed piiskopid tõid välja asjaolu, et pole piisavalt preestreid kõigi nende ülesannetega tegelemiseks, see aga on tõhusa hingehoiutöö vältimatu

eeltingimus, mis omakorda soodustab koostööd päritolumaa, transiitriigi ja sihtriigi kirikute vahel.

Assamblee püüdis välja töötada ka lõppdokumenti, mis koondaks endas kõik aruteludest väljakasvanud ettepanekud. Arvestades teksti tähtsust ja pikkust, otsustati dokumendi lõppversiooni väljatöötamine usaldada migrantide hingedoiutöö pontifikaalnõukogule, mis saadab selle kõigile osalejatele laiali.

Kokkuvõtteks võib öelda, et sisserändajate ja pagulaste probleemiga ei saa tegeleda ainult riik. Migratsiooni põhjuseid ja selle mõjusid nii sisserändajate ja pagulaste kui ka kohaliku elanikkonna elule tuleb käsitleda prioriteetse uurimisteemana ja sellega tuleb tegeleda ülemaailmselt, et edaspidi oleks olemas pädev instants asjaomaste normide väljatöötamisel nii kohalikul kui rahvusvahelisel tasandil, soodustamaks ümberasunud inimeste integratsiooni neid vastu võtnud ühiskonda. Selles protsessis on kirikutel oma kindel koht eeldusel, et nende sõnum ei ole poliitiline ega sotsiaalne, vaid on usu sõnum (Lähis-Ida, Aafrika Suurte Järvede piiskonna piiskoppide ja Sahaara esindaja kõrgetasemeline evangeelne tunnistus andeksandmisest ja mitte-vihkamisest jääb suuremale osale delegaatidest kauaks meelde).

Tallinnas, 14. detsembril 2009



Prantsuse keelest tõlkinud

Margus Ott

VÕÕRAS, SISSEÄRÄNDAJA VÕI PAGULANE – SEE TEINE!

✠ *Stefanus*

Tallinna ja kõgu Eesti metropoliit

On arusaadav, et meie ilmalikus tsivilisatsioonis, kus inimestel on tavaks elada pigem eraldunult, ilmselt soovist kaitsta ennast kõige ebaturvalise eest, saab võõras olla üksnes erilise umbusu objekt. Ning isegi kui teda lausa vaenulikult ei kohelda, põrkub ta siiski vastu jäise ükskõiksuse müüri, millest tulenevalt on tõenäoline, et ühiskond, mis jääb talle suletuks, tõrjub teda eemale.

Ometigi on võõras, olgu siis põgenik või sisserändaja, piibli inimese, Iisraeli lapse kuju kõige otsesemas mõttes, ning samuti on ta, ja seda me kipume unustama, jumalariigi poole teel olev kristlane. Just seda peab silmas apostel Peetrus, kui ta kirjutab: „Armsad, ma manitsen teid kui majalisi ja võõraid siin ilmas – hoiduge lihalikest himudest, mis sõdivad hinge vastu!” (1Pt 2:11). Jah me kõik oleme selles maailmas võõrad. Me kõik oleme nagu Aabraham, kes jättis maha oma kodumaa, teadmata, kuhu ta läheb. Kas pole siis just see tõeline usu tegu: rebida ennast lahti oma perekonnast, kodumaast, et asuda teele jumalariigi poole.

Meile kõigile on teada lugu Mamre'i tammikust ja esiisa Aabrahami kuulsast külalislahkusest, kes võttis vastu kolm noort võõrast, inglid, kelle Jumal oli saatnud talle teatama poeg Iisaku sünnist (1Ms 18:1-8). Aga kas on meil meeles ka see, mis edasi sai, kuidas kaks neist inglitest läksid seejärel Loti juurde ning oleks seal peaaegu soodomlaste omakohtu kätte langenud. Olukord oli nii tõsine, et Lott pakkus külaliste päästmiseks isegi oma kahte tütart (1Mo 19:9), mis andis Paulusele põhjust kirjutada kirjas heebrealastele: „Ärge unustage külalislahkust, sest nii on mõned, ise seda aimamata, võtnud külalistena vastu inglid!” (Hbr 13:2).

Lugupidamist ja austust nende inimeste vastu, kes ühel või teisel põhjusel on pidanud lahkuma omalt maalt, rõhutatakse veelgi enam Uues Testamendis. Kristus ise on võõraste suhtes üles näidanud suurt poolehoidu. Tuletage meelde kümne pidalitõbise tervendamist, kelle hulgas oli ka üks samaarlane: „Kas muid ei ole leidunud, kes oleksid tulnud tagasi Jumalat ülistades, kui vaid see muulane?” (Lk 17:18); nagu ka Tema kuulus lause „ma olin kodutu ja te võtsite mu vastu” viimase kohtupäeva tähendamissõnas (Mt 25:35-45). Seega on mõõdupuu, mille järgi meie üle kohut mõistetakse ja mis määrab meie pääsemise jumalariiki, meie käitumine kodutute ja eriti võõrastega.

Niisiis sõltub meie igavikuline saatus meie olemisest ja käitumisest muulastega, kes tänapäeva kontekstis on samastatavad sisserändajate ja pagulastega, sest iga võõras peidab endas Kristust. Võtad sa ta oma lauda, võtad vastu Kristuse, tõukad sa ta ära, tõukad sa ära Kristuse, sest sinu igavene elu sõltub sinu külalislahkusest või võõravihast.

Seega ei saa meie käitumise ajendiks olla üksnes humanistlik moraal ja filosoofia või koguni poliitiline ideoloogia – kui lugupidamisväärsed need ka poleks – sest meie toimimine teisel tasandil, usu tasandil, mis annab mõtte meie tegudele. Juba mainitud viimse kohtupäeva tähendamissõnas ei püstita Kristus, öeldes, et mida me oleme teinud oma ligimesele, seda oleme teinud Temale endale, mitte kategoorilist nõudmist, vaid samastub ise vaestega, oma vähemate vendadega. Neid teenides teenime me Jumalat.

Kahtlemata on külaliste arvul, keda me oma lauda saame kutsuda, pagulastel ja sisserändajatel, keda üks riik suudab vastu võtta ja integreerida, omad piirid. Küsimus pole selles, et nõuda võimatut, isegi kui ajalugu õpetab, et mitmel puhul on riigist saanud see, mis ta on, just tänu külaliste vastuvõtmise tasemele ja erinevuste austamisele. Kui püha Paulus kirjas galaatlastele (Ga 3:28) ütleb, et pole enam juuti ega kreeklast, meest ega naist, ei mõtle ta sellega, et juut ja kreeklane, mees ja naine kuhugi kaoksid, vaid et nad jäävad selleks, kes nad on, ühte sulamata ja üksteise üle võimutsemata. Kõik on kutsutud elama täielikus võrdsuses.

Meenutan teile siinkohal kõikide Euroopa kirikute (anglikaani, õigeusu, protestantliku ja katoliku) esindajate poolt 8. oktoobril 2004 Brüsselis välja pakutud kahteteist soovitusel pealkirjaga „Tasakaalustatud lähene-mise poole Euroopa migratsiooni ja asüülipoliitikas”. Tegemist on väga hea dokumendiga, mis peaks positiivselt ja oikumeeniliselt edasi viima meie evangeelsest ja teoloogilist arusaamist antud teemavaldkonnas.

Kristuse kiriku üldine ja iga kristlase isiklik seisukoht ütleb, et inimest peab austama sõltumata tema rahvuslikust või keeletaustast, eriti veel juhul, kui see inimene on raskes olukorras või puuduses. Pagulased ja sisserändajad kuuluvad ilmselgelt just sellesse kategooriasse. Seda veen-dumust väljendab Kirik rassismi hukka mõistes ja kohalikku ühiskonda sulandumist propageerides. Igal juhul saab ja tuleb muuta mõtteviisi, suhtumist sisserändajatesse ja pagulastesse. Seda ei saa teha ainult ma-janduslike meetmetega ja seaduste abil.

Sama aga kehtib ka teise poole jaoks, selle jaoks, kes riiki tuleb või var-jupaika taotleb, temalgi pole üksnes õigused, temalgi on kohustused ja vastutus riigi ees, mis ta vastu võttis. Juhtub ka seda, et sisserändajad ja pagulased põhjustavad tõsisid probleeme. Negatiivseid näiteid võib tuua igalt ühiskonnatasandilt. Kuid loobumine igasugusest immigratsioonipo-liitikast ja võitlusest salajaste võrgustikega ei anna veel tunnistust ingel-likkusest. Nagu ei saa pidada kuriteoks külalislahkust ja ühtekuuluvust. Ärgem unustagem, et vähimagi kahtlusega on need nn „võõrad” kaasa ai-danud neid vastu võtnud riigi arengule kõikvõimalikes eluvaldkondades: vaimuelus, teaduses, kultuuris, majanduses... Elualadel, mida kohalikud eri põhjustel pole suutnud või enam ei suuda enda kanda võtta!

See on nii, sest iga inimene on loodud *Jumala näo järgi*, see tähendab Kolmainu Jumala eeskujul. Ja kuna inimene on loodud Kolmainu Jumala eeskujul, ei saa inimene jõuda täiuslikkuseni üksinda, vaid suhetes teis-tega. „Me oleme,” kirjutab piiskop Kallistos Ware, „kutsutud maailmas taastootma jagatud armastust, vastastikust eneseandmist, ühtekuuluvust, dialoogi ja lähedust sellisena, nagu see eksisteerib Kolmainu Jumalas.” Mu ligimene on seega mu vend, see, keda ma igal sammul kohtan, keda

ma üritan vältida, mis aga ei õnnestu. Suur hulk riike elab tänapäeval äärmiselt rasketes oludes: poliitilised kriisid, diktatuurid, sõjad, kõikjal üha laialdasemalt levivast näljast tingitud krooniline alatoitumine, kliimamuudatustest põhjustatud vaesus ainult kiirendavad meeleheitlikku väljarännet.

„Anna mulle see võõras, kellel pole aset, kuhu pead panna,” palume bütsantsi liturgia suure laupäeva ühes palves. Niikaua kui ma üritan põgeneda, saavad pagulane ja sisserändaja mu alati kätte, nad on siin, nad vaatavad, nad küsivad, nad paluvad, nad anuvad, enamasti sõnatult.

Mu ligimene? See, kelle pealetükkiv ahastus paneb mind ennast halvasti tundma. „Ma olin võõras ja sa võtsid mu vastu”, „Issand, kaitse võõraid”...

Võõra teema, olgu veel kord öeldud, on läbiv teema piiblis, psalmides, evangeeliumites. Kui palju kordi leiame piiblist sõnad „olge külalislahked”? Kolmkümmend kuus või nelikümmend kuus või hoopis viiskümmend kuus korda? Sellel polegi tähtsust, peamine on, et proovime igal hetkel teostada elavat suhet oma ligimesega, et ta ei oleks meie silmis enam see, kes „tahab meid petta, meid ära kasutada”, vaid keegi, keda Jumal armastab, kelle rikkuseks on tema ajalugu, kultuur, teadvus, usk; inimene, kellega me tahame kohtuda, teda tundma õppida ja teenida.

See aga viib meid paratamatult väga päevakohase küsimuseni: kuidas seda võõrast vastu võtta?

Temas tuleb näha kedagi, kes palub, kes on hädas. Kes on haavatav. Kelle jaoks otsus lahkuda oma kodumaalt, oma perekonnast pole olnud kerge ja kellel on meile kaks sõnumit.

Esiteks see, et iga võõras sisserändaja või pagulane on vaene (materiaalselt, moraalselt, psühholoogiliselt...). Meie kutsumus on sellesse tõsiselt suhtuda, sest sama üleskutsega pöördub evangeeliumis meie poole Kristus: mida te olete teinud kõige vaesematele, seda te olete teinud mulle.

Teine sõnum on kutse rikastuda. Võõras kutsub meid oma kohalolu ja erinevuste kaudu rikkamaks saama. Saint-Exupéry kirjutab raamatus „Väike prints”: „Sinu erinevus teeb mind rikkamaks.” Meie maale saabunud pagulase või sisserändaja teistsugusus saab meid rikastada kultuuriliste eripäradega, mida ta meile kaasa toob. Seega on oluline sellest võimalusest mitte mööda minna.

Üleilmastumine võimaldab tänapäeval ümber paigutada mitte üksnes kapitali, vaid ka inimesi. Oleks äärmiselt ebaõiglane lubada kapitali liikumist, lubamata inimeste vaba liikumist, kes oma teistsugususega meid kõnetades võivad aidata läänemaailmal leida vastuseid olulistele küsimustele, mille ees see seisab.

Phanari kohtumisel oktoobris 2008 väitsid õigeusu kirikupead väga selgelt ja üksmeelselt, et praegune lõhe rikaste ja vaeste vahel paljastab rärgelt nende süüd, kes maailma majandusega mängides põhjustasid sellise hulga ohvreid inimeste seas, kes ei tea midagi ei süsteemist ega tohututest kasumitest, mida selles teenitakse. Ükski majandus ei saa olla püsiv, kui tõhususega ei käi kaasas sotsiaalne õiglus ja ühtekuuluvus. Jõudude koondamine võitluseks sisserände ja pagulusega kaasnevate kannatustega pole lihtsalt üks töö tegemist ootavate tööde nimistus. See on „nõudmine”. Need kannatused – mille otsesed lahendused sõltuvad küll riikide otsustest – on võidetavad eeldusel, et kõik kirikud otsustavad kaasa lüüa – silmakirjalikkuse ja kompromissideta – võitluses suurema sotsiaalse õigluse, suurema ühtekuuluvuse, enama demokraatia ning rahvaste ja inimeste vahelise rahu eest. Mitte ainult teoorias, vaid vastutustundliku käitumise ja hoiakutega, mis praktikas viivad ellu need tõesed, mida kirikud kuulutavad. Sellest sõltub nende usaldusväarsus. Meie usaldusväarsus.

Laskem seega rääkida oma südamel, oma südametunnistusel, nagu tegi evangeeliumis hea samaarialane. Ärgem eraldagem ennast nendest vendadest, kes on suures viletsuses – nii füüsilises kui moraalses – sest me ei tea, millisele õigluse, tõe, rõõmu ja armastuse teele nad võivad meid juhatada omalaadses tõeliselt evangeelses osmoosis meie pluralistlikes ühiskondades!

Rahu, õiglus, armastuse jagamine: seda kõike leiame katsumustes, mida kogeme üha suuremat humaansust otsiva inimkonna kõige konstruktiivsemates väärtustes. Kahtlemata on inimeste sisemises elus palju teisi väärtusi. Aga inimene on eelkõige osadus, nagu Jumal on osadus. Isikuna teostab inimene endas oma jumalanäolisust, Jumala-sarnane olemist, teisiti öeldes oma jumalakujulisust. Ja kuna Jumala palge järgi Tema sarnaseks looduna on inimene jumalik, on ta seda veelgi enam, kui mõistab, et Teda armastatakse ja tema armastab.

Roomas, 10. novembril 2009



Prantsuse keelest tõlkinud
Tiina Nütvägi-Hellamaa

PAAVST BENEDICTUS XVI KÕNE VI ÜLEMAAILMSEL SISSERÄNDAJATE JA PAGULASTE HINGEHOIUTÖÖ-ALASEL KONGRESSIL

*Auväärt kardinalid,
austatud vennad piiskopid ja vaimulikud,
kallid vennad ja õed!*

Mul on hea meel tervitada teid sisserändajate ja pagulaste ülemaailmsel vaimulikul kongressil. Tervitan kõigepealt teie paavstliku nõukogu esimeest eminents Antonio Maria Vegliò'd ning tänan teda südamlike avasõnade eest. Tervitan ka Immigrantide ja Teeliste Paavstliku Vaimuliku Komisjoni juhatajat, liikmeid, nõunikke ja ametnikke. Samuti avaldan sügavat austust lugupeetud Renato Schifanile, Itaalia Vabariigi parlamendi ülemkoja spiikrile. Tervitan kõiki kohalviibijaid. Ma hindan kõrgelt teie kõigi pingutusi ja pühendumist, millega te tegutsete selles niivõrd keerukas ja delikaatses ühiskondlikus valdkonnas, pakkudes abi neile, kes on kas vabal tahtel või sunniviisiliselt lahkunud oma kodumaalt ja siirdunud elama teise riiki.

Konverentsi pealkirjast „Vastus immigratsiooninähtusele globaliseerumisaegajastul” on välja toodud kontekst, millesse migratsioon tänapäeval paigutub. Kuigi migratsioon on sama vana nagu inimkond, pole varem sellega seotud probleemide ulatus ja keerukus omandanud niivõrd suurt tähtsust kui tänapäeval. See puudutab nüüd juba kõiki maailma riike ja on seotud globaliseerumise protsessiga. Miljonite naiste, meeste, laste, noorte ja vanade ees seisab ränk väljarändamine eeskätt ellujäämise nimel, mitte niivõrd enda ja pereliikmete elujärje parandamise nimel. Vaeste ja arenenud riikide majanduslik lõhe kasvab aina suuremaks. Ülemaailmne majanduskriis ja sellest johtuv tööpuudus kahandavad lootust tööd saada ning kasvatavad nende hulka, kes ei suuda leida isegi kõige kehvematki tööd. Sellistes tingimustes on paljud sunnitud maha jätma

oma maa ja kodukoha ning leppima inimväärikust alandavate töötingimustega, millele liituvad veel raskused asukohamaa keele, kultuuri ja ühiskondliku korraldusega kohanemisel.

Immigrantide, ja veelgi enam põgenike olukord meenutab mingis mõttes piiblirahva lugu, kes põgenes Egiptuse orjapõlvest, südames Tootatud Maa unistus, ületas Punase mere ning pidi enne ihaldatud sihini jõudmist veel rinda pistma pika kõrbekatsumusega. Tänapäeval lahkuvad paljud väljarändajad kodumaalt, põgenemaks inimlikult vastuvõetamatutest tingimustest, ilma et nad aga leiaksid teises kohas loodetud head vastuvõttu. Kuidas saab niivõrd keerukas olukorras mitte peatuda ja järele mõelda selle üle, millised tagajärjed on ühiskonnal, mille aluseks on ainuüksi materiaalne areng? Entsüklikas *Caritas in veritate* osutasin ma sellele, et tõeline areng saab olla ainult terviklik ehk selline, mis puudutab iga inimest ja kogu inimest.

Ehtsal arengul on alati solidaarne iseloom. Samas entsüklikas tõin ma veel välja, et globaliseeruv ühiskonnas peavad ühishüve ja selle edendamise puudutama kogu inimperekonda, see tähendab, kogu rahvaste ja riikide kogukonda (vt entsüklika 7. punkt). Ning just globaliseerumisprotsess võib anda meile – nagu Jumala sulane Johannes Paulus II väga õigesti ütles – hea võimaluse edendada terviklikku arengut, mis on aga võimalik ainult juhul, „kui kultuurierinevusi mõistetakse kohtumise ja dialoogi võimalusena ning kui maailma jõukuse ebavõrdne jaotumine teadvustab vältimatut ühtekuuluvust, mis peab inimkonda ühte siduma” („Sõnum ülemaailmsele migratsiooni ja põgenike päevale aastal 1999”, *Insegnamenti* XXII, 2, [1999], 988). Seega tuleb anda adekvaatne vastus käimasolevatele suurtele ühiskondlikele muutustele, kui on selge, et tegelik areng pole võimalik, kui ei soodustata rahvastevahelisi kohtumisi, kultuuridevahelist dialoogi ning õigustatud erinevuste austamist.

Miks ei võiks siis vaadelda praegust ülemaailmset migratsiooni soodsa võimalusena rahvastevaheliseks üksteisemõistmiseks ning kõiki rahvaid puudutava rahu ja arengu ehitamiseks? Just seda tahtsingi oma sõnavõtus apostel Pauluse juubeliaastal meenutada migratsiooni ja põgenike üle-

maailmsele päevale: migratsioon toob välja inimkonna ühtsuse ning näitab, kui oluline on külalislahkus, sõbralikkus ja ligimesearmastus. Seda tuleb aga väljendada igapäevastes tegudes teiste – ja eeskätt hädasolijate – aitamise, toetamise ja mõistmisega. Apostel Paulus õpetab, et üksteise vastu lahked olemiseks peavad kristlased kuulda võtma Jumalasõna, mis kutsub üles jälgendama Kristust ja olema Temaga ühenduses. Ainult sel moel saavad nad ligimese suhtes abivalmiks ega anna järele kiusatusele põlata ja ära tõugata seda, kes on teistsugune. Kristusega samastatult vaadeldakse iga meest ja naist venna ja õena, sama Isa lastena. Sellise vennalikkuse varal nad „peavad kalliks külalislahkust”, mis on *agapê* esiklapis (vt *Insegnamenti* IV, 2 [2008], 176-180).

Kallid vennad ja õed, Jeesuse õpetusele truud olles ei saa ükski kristlik kogudus olla lugupidamatu ja tähelepanematu inimeste vastu, kes on loodud Jumala palge järgi ning lunastatud Kristuse veres, ja seda enam, kui nad on raskustes. Just sellepärast kutsubki Kirik kõiki usklikke üles avama südant immigrantidele ja nende perekondadele, mõistes, et nad pole ainult „probleem”, vaid et nad on ka varamuks, mida tuleb osata hinnata inimkonna edasiminekus ja ehtsas arengus. Täna uuesti teid kõiki abi eest, mida te Kirikule ja ühiskonnale osutate, ning palun neitsi Maarja emalikkku kaitset igale teie teole immigrantide ja põgenike abistamisel. Mina omalt poolt palvetan teie eest ning õnnistan rõõmuga teid ja kõiki neid, kes kuuluvad immigrantide ja põgenike suurde perre.

Vatikan, Sala Clementina, 9. novembril 2009



Itaalia keelest tõlkinud
Margus Ott



Siiri Taimla „Agreppina V”. 2005–2006. Grafiit ja süsi lõuendil.



SIIRI TAIMLA

Siiri Taimla (sündinud 1981. a.) töödega olin sõber juba mõned aastad enne kunstnikuga tutvumist. Avastasin ta enda jaoks 2006. a. oktoobrikuus Draakoni galeriis Tallinnas näitusel nimega „Elu lugu”. See näitus jäi meelde hingematvalt kaunite suurte sõejoonistustega Setumaa inimestest. Imetlesin töödes saavutatud faktuuri ja noore kunstniku joonistusoskust. Muide, üks tore lugu seoses „juurte” teemaga. Siiri ise ei ole õigeusklik, seevastu tema vanavanavanaaisa Vsevolod Troitski oli Muhu-Hellamaa Peetruse ja Pauluse koguduse preester.

Nüüd, mõned aastad hiljem, toimetab Siiri Taimla *joonmeedia.blogspot.com*-i (mis on uurimiskeskcond joonistusele ja samas suhestub avaliku aruteluga ja osaleb debattidel). See blogi on väga hea näide sellest, kuidas on võimalik läbi joonistuse (mitte fotokaamera!) dokumenteerida kultuurimaastikul olulisi sündmusi ja viia see arutelu laiematele asjast huvitatud ringkondadele. Kui tuua võrdlev paralleel väljendiga „uuriv ajakirjanik”, siis võiks Siiri Taimlat nimetada „uurivaks ajakunstnikuks”.

Aastast 2006 on Siiri joonistamise õppejõud Eesti Kunstiakadeemias ja Sally Studios, alates 2010 kevadest Eesti Kunstnike Liidu liige.

Käesoleva Usk ja Elu kaante vahel olevate tööde mõõtude kohta ütles Siiri, et mõõdusid tal kirjas küll kusagil pole ja töödki on Lõuna-Eestis laka peal ...

Inga Heamägi,
Usk ja Elu ajakirja kujundaja



Siiri Taimla „Setu”. 2005–2006. Grafiit ja süsi lõuendil.



Summary

1. Saint Patrick's Breastplate

Also known as The Deer's Cry. Present form of the poetic prayer attributed to the Celtic Apostle Saint Patrick derives from the 8th century. Typical Celtic prayer, also known as *Lorica*, recited for divine protection for the prayerers life and body. Translated from English by Father Sakarias Leppik.

2. Of the Life and Activities of the Saint Patrick

Father Sakarias Leppik gives an overview of the Patron Saint of the conservationists, refugees and repelled, his activities rebuilding the Celtic ecclesiastical regulation and the stages of his life while dispreparing the Christian Faith in Ireland.

3. Excerpt of the book „Encountering the Mystery“ by His All Holiness, BARTHOLOMEW, Archbishop of Constantinople, New Rome and Ecumenical Patriarch.

In the 6th chapter of the book the Patriarch focuses on the Orthodox theology of Creation, the relations between religion and ecology, the problems of poverty and inequity and contemplates on the global situation of the environment and world peace. He directs attention to problems of the Western world and talks about new world order in the spirit of Eucharist and Ascetic Ethos.

Translated from English by Presbyteria Marion Leppik.

4. The speech of His All Holiness BARTHOLOMEW I, Archbishop of Constantinople, New Rome and Ecumenical Patriarch at the Assembly of the Conference of European Churches.

Last summer the Conference of European Churches that unites Confessions of Europe celebrated the 50th anniversary at the General Assembly held in Lyon. The Ecumenical Patriarch spoke to the people assembled about hope to the future, but also limned the rigorous reality the European churches are living in. Translated from French by Tiina Niitvägi-Hellamaa.

5. The sermon of the Anasthasios, Archbishop of the Orthodox Church of Albania, held at the common liturgy of the Orthodox Churches in Constantinople.

In 2009 there took place a historic event, when the Ecumenical Patriarch in-



vited the representatives of both all Autocephalous and Autonomous Churches to Constantinople. The gathering beared witness of the homogeny and common hope of the Orthodox Church. At he common liturgy the Archbishop Anasthasios indoctrinated of hope in Christ and the calling towards that hope.

Translated from French by Tiina Niitvägi-Hellamaa.

6. Overview of the 6th World Congress on the Pastoral Care of Migrants and Refugees in Rome by Metropolitan Stephanos.

Metropolitan Stephanos participated the congress in Vatican as the representative of the Patriarch Bartholomew from November 9–12, 2009. Metropolitan describes the process and the central subjects of the congress, which disserted the youth migration, the culture of dialogue, the movement of national groups and the process of the globalisation. Translated from French by Margus Ott.

7. The report of the Metropolitan Stephanos held at the 6th World Congress on the Pastoral Care of Migrants and Refugees in Rome.

In his report the Metropolitan of Tallinn and all Estonia concentrates to the essence of a migrant and a refugee and describes it in reference to our will, empathy and religion. Treating the refugees as people always in need of something demands of us fulfilling the command of Christ and shares with us the richness of the culture, personality and faith of the refugees.

Translated from French by Margus Ott.

8. The report of the Pope Benedict the XVI held at the 6th World Congress on the Pastoral Care of Migrants and Refugees in Rome.

In his report the Pope asks why cannot we take the global migration as the instrument of building international understanding and fruitful cooperation?

Translated from Italian by Margus Ott.

9. The art of Siiri Taimla.

Siiri Taimla is a young artist who has studied graphics and scenography. She has complited her Master of Arts in Fine Arts. She have had several personal exhibitions during 2004–2008 and she has participated many group exhibitions during 2002–2009. Siiri Taimla is the lecturer of drawing at the Estonian Academy of Arts.



Резюме

1. Молитва «Щит св. Патрика».

Известна также как «Мольба оленя». Поэтический текст, приписываемый апостолу кельтов – святому Патрику. Данный вариант относится к VIII веку по Р.Х. Типичная кельтская молитвенная форма – *лорика* с ее обычным содержанием – просьбой о божественной защите жизни и тела молящегося. Перевод с английского языка о. Захарии Леппика.

2. Жизнь и деяния святого Патрика.

Очерк о. Захарии Леппика о защитнике природы, покровителе беженцев и изгнанных, о его жизни и деятельности по церковному устройству и распространению христианства в Ирландии.

3. Отрывок из книги Его Святейшества Вселенского Патриарха Варфоломея I «Один на один с таинством».

VI глава произведения Святейшего Патриарха рассказывает о православном богословии творения, о связи в нем религии и экологии, о проблемах бедности и неравенства и о том, как глобальное положение окружающей среды связано с миром на Земле. Его Святейшество обращает внимание на проблемы образа мышления западного мира в этих отношениях и говорит о новом мировом порядке «в евхаристическом духе» и «аскетическом этосе». Перевод с английского языка Марион Леппик.

4. Речь Его Святейшества Вселенского Патриарха Варфоломея I на Генеральной Ассамблее Конференции Европейских Церквей.

Прошедшим летом Конференция Европейских Церквей, объединяющая конфессии Европы, отметила 50-летний юбилей организации на Генеральной Ассамблее в Лионе. Его Святейшество Вселенский Патриарх говорил собравшимся о надежде на будущее, описав при этом суровую реальность, в которой живут европейские церкви. Перевод с французского языка Тийны Нийтвяги-Хелламаа.

5. Проповедь архиепископа Албанской Православной Церкви Анастасия на совместном богослужении предстоятелей Православных Церквей.

В 2009 году произошло историческое событие, когда по приглашению Вселенского Патриарха в Константинополе встретились представители всех



автокефальных и автономных Церквей. Эта встреча засвидетельствовала единство и общие надежды Православной Церкви. Архиепископ Анастасий в своей проповеди говорил о надежде во Христе и о призвании этой надежды. Перевод с французского языка Тийны Нийтвяги-Хелламаа.

6. Обзор Митрополита Стефана докладов, представленных на VI Всемирном конгрессе душепопечения мигрантов и беженцев в Риме.

9–12 ноября Митрополит Стефан участвовал в состоявшемся в Ватикане конгрессе в качестве представителя Его Святейшества Вселенского Патриарха Варфоломея. Митрополит знакомит нас с ходом конгресса и центральными темами, касавшимися миграции молодежи, диалога культур, движения национальных групп как процесса глобализации. Перевод с французского языка Маргуса Оття.

7. Доклад митрополита Стефана на VI Всемирном конгрессе душепопечения мигрантов и беженцев в Риме.

Митрополит Таллинский и всея Эстонии в своем докладе останавливается на образе мигранта и описывает его в связи с нашей волей, эмпатией и верой. Общение с мигрантом, всегда в том или ином смысле бедным, требует от нас исполнения заповеди Христовой, с другой же стороны, дает нам часть того богатства, которое несет в себе культура, личность и вера этого мигранта. Перевод с французского языка Маргуса Оття.

8. Доклад папы Бенедикта XVI на VI Всемирном конгрессе душепопечения мигрантов и беженцев в Риме.

В своем докладе папа задается вопросом, почему бы не рассматривать современное явление глобальной миграции как инструмент для построения межнационального взаимопонимания и плодотворного сотрудничества. Перевод с итальянского языка Маргуса Оття.

9. Творчество Сийри Таймла.

Сийри Таймла – молодой художник, изучавшая графику и сценографию и получившая степень магистра свободных искусств. В 2004–2008 гг. проводилось несколько ее персональных выставок, кроме того, она участвовала во многих групповых выставках в 2002–2009 гг. Сийри Таймла является преподавателем Эстонской академии художеств.